

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 ÉVRE 6 FRT, 1/2 ÉVRE 3 FRT,
1/4 ÉVRE 1 FRT. 50 KR. EGY SZÁM 15 KR.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KOZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, BELKÖZÉP-UTCZA 11. SZ.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

A szövetségi biztosítás ügye. Zéró	447
A búza ára. Török Mihály	448
Agraria. Dr. M. L.	448
A szeraphintiről. Betegh Lajos	449
Tanulmány-kirándulás. VI. Joós András	450

Tárca:

Mikroszkopikus lények szerepe a természet háztartásában. Szolga Ferenc	450
Hasznos tudnivalók	452

Kisebbségi szakközlemények

.	451
-----------	-----

Irodalmi szemle:

Hazai lapokból. T. M.	452
Külföldi lapokból. S.	452

Kormányintézkedések

.	453
-----------	-----

Vegyes közlemények

.	453
-----------	-----

Közgazdaság, üzlet, forgalom

.	454
-----------	-----

Szerkesztői üzenetek

.	454
-----------	-----

Hirdetések

A legjobb magvak

legolcsóbb beszerzési

forrása

MAUTHNER ÖDÖN
cs. és kir.
udvari szállító,

József főherceg Ő cs és kir. Fensége udvari szállítója, a román király Ő Felsége udvari szállítója, Ferdinánd bolgár fejedelem Ő kir. Fensége udvari szállítója, a szerb király Ő Felsége udvari szállítója, Fülöp szász-coburg-góthai herceg Ő kir. Fensége udvari szállítója

magkereskedése

BUDAPESTEN,

VI. ANDRÁSSY-ÚT 23-IK SZÁM. (23.)

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

A szövetségi biztosítás ügye.

Az „E. G. E.” f. évi 19., 21., 23. és 24-ik számaiban a jégkárak elleni biztosítási díjak felemelése és a biztosító-társulatok kartelje folytán részletesen tárgyaltuk a szövetségi biztosítás ügyét, melynek egyik legfontosabb momentuma az volt, midőn az „Országos magyar kölcsönös biztosító szövetkezet” felhívást intézett a magyar gazdaközönséghez újabb részjegyek jegyzése iránt, hogy biztosítási alaptőkéjét egy millió koronával nevelhesse. Ugyanekkor elhatározta a kölcsönös biztosító társaság igazgatósága, hogy a jövő évben a tűzbiztosításon kívül újból művelni fogja a jégbiztosítási ágazatot és ezenkívül életbe fogja léptetni az életbiztosítást — beleértve a munkás- és népbiztosítást is. E mellett célul tűzte ki a gazdák teljes függetlenítése végett, hogy saját részvényes, illetőleg biztosító tagjai számára egy jelzálog- és hitelszövetkezetet létesít, melynek megvalósítása végett 200.000 darab 10 koronás részjegy jegyzésére bocsátott ki külön felhívást.

Mondjuk-e, hogy ez a mozgalom, ez a tervezet a kölcsönösség elvére alapítva, a lehető legalkalmasabb módot kereste és találta meg a gazdaosztály érdekeinek megóvására és a zsaroló nagytőkétől való függetlenítésére. És mert így látja és így tudja ezt minden gondolkodó gazda, a kibocsátott íveken a jegyzések megindultak. Ezeknek az íveknek tudomásunk szerint nagyobb része még kint van a gazdák kezében és a jegyzések végeredménye még nem tudható.

Mi, akik a tisztességes és hazafias törekvéseknél, főleg pedig ha azok a köz javáért történnek, nem késünk az elismerés adóját leróni, ezt a mozgalmat teljes odaadással és őszinte jóakarattal támogatjuk, mert meggyőződésünk az, hogy az „Országos magyar kölcsönös biztosító szövetkezet” rövid 5 évi fenállása és működése alatt is elismerésre méltó buzgalommal szolgálta a gazdák ügyét és az egész országra kiterjedő megbízható szervezetével, a biztosítási ügy körül eddig szerzett becses tapasztalataival, képes is és hiva-

tott is az újabban kitűzött nagyfontosságú tervezet megvalósítására és az ország gazdaközönsége érdekeinek védelmezésére.

Ez a mi egyenes és őszinte véleményünk. Pedig tudjuk, hogy ezt a társaságot, melyre mocskot eleget dobáltak, a nélkül, hogy egyetlen szeny-foltocská maradt volna rajta, a kezdet nehéz küzdelmei között cserben hagyták az álbarátok, mely miatt egy pillanatra erejében gyengült, tevékenységében hanyatlott.

A társaságnak ez a gyengülése bátorította fel a biztosító részvénytársaságokat arra, hogy a jégkárak elleni biztosítások díjának felemelésére kartelt kössenek. Ez okozta, hogy a folyó évben gazdáink egy része 2—3-szoros díjakat fizetett a jégbiztosítás után, másik része pedig biztosítatlan hagyott terméséért rettegve töltötte a nyarat, kiteve a természet szeszélyeinek.

A kölcsönös biztosító társaság a mint tudjuk, nem jutott volna abba a helyzetbe, hogy a gazdaközönség védelmétől elálljon és azt kiszolgáltassa a részvénytársaságok zsarolásának, ha nehéz helyzetében kebelbarátai hűtlenül el nem hagyták volna.

De hát elhagyták, magyarosan mondván kihúzták alóla a vizeslepedőt; hogy vergődjék sebeivel a mig tud és aztán haljon meg. De meghaljon ám okvetlenül, ne legyen utjában tovább a hazai gazdasági ügyek kizárólagos előmozdítóinak; azaz, hohó! . . . még éljen, vergődjön néhány hónapig, talán pár évig, de mindenesetre addig, a mig az elpártolt jó barátok és kizárólagos hazaboldogítók tanulmányozhatják — mélyen, behatóan, részletesen tanulmányozhatják a biztosítás ügyét és hatalmas szakértő kezeiket rátehetik erre is. Hadd lássa és tudja meg a hazának minden elfogulatlan fia, hogy a közjó előmozdítására szolgáló életerős intézmények létesítésére a jelenkorban csak ők — egyedül csak ők a hivatottak.

És a magyar gazdavidág ezen fölkent bajnokai tényleg nem is elégedtek meg az-zal, hogy odahagyták a segítségre szorult kölcsönös biztosítót, hanem hozzáfogtak a tanulmányozáshoz és tervezettséghez; ke-restek és találtak köztiszteltetben álló fő-

Babós és Társai

vaskereskedése

KOLOZSVÁRT,

Belközép-utca 25. sz.

Van szerencsénk a n. é. közönséget tisztelettel értesíteni, hogy az ujonnan megnyitott üzletünket dusan felszereltük mindennemű **vasárakkal**, u. m. **gazdasági eszközök, háztartási cikkek, konyhaberendezések**, mindennemű **szerszámok, technical cikkek, kocsikenőcs, kovács szén**, és minden e szakmába vágó itt fel nem sorolt tárgyakkól.

Bizományi raktárunk van a Budapesti **Thury János és fia cég** nagy szerkovács és haranggyárából, továbbá elvállaljuk a **használt reszelők újra vágatását**, a legjutányosabb árak mellett.

B. pártfogását kérve vagyunk

(123.)

Telefon sz. 351.

Kiváló tisztelettel

Babós és Társai.

urakat, a kik nevükkel, vagyonukkal és tudásukkal magasan állanak a közbizalom polczán és a kiknek talán ép ezért, mert eszményi magasságban járnak, föl sem tűnik, hogy a mikor egy közhasznú intézmény létrehozásáért fáradoznak, egy másik hasonló és már a kezdet nehézségein túllevő intézményt temetnek, talán csak azért, mert ennek kezdeményezői és alkotói nem lehettek szerencsések a kizárólagos jogu országboldogítók sorában állni.

Mind ez azonban csak annyiban fontos ránk nézve, hogy a kóros ambíció szülte eme küzdelmet a gazdaközönség hátrányára megy. Vajjon kibén és miben lássa a gazdaközönség a biztosítékot az iránt, hogy a szövetkezeti alapon tervezett új biztosító társaság jobban, vagy legalább úgy fogja szolgálni a mi érdekeinket, mint a cserben hagyott kölcsönös biztosító szövetkezet.

Kíváncsian várjuk a szegedi gazdakongresszuson kifejtendő érveket, melyek biztosítékul szolgálhatnának és az okokat, melyek indokoltá teszik ott a magasban a kölcsönös biztosító mellőzését és egy második biztosító szövetkezet alakítását.

Mi, korunk egy nagy betegségét látjuk ebben a tusakodásban nyilvánulni és kapaszkodásnak, okvetetlenkedésnek tartjuk mindaddig, míg meggyőző adatokkal nem lesz igazolva az új szövetkezet alakításának szükséges volta. Lerombolni, eltiporni, lehetetlenné tenni azt, a mit más alkot; kicsinyleni, gyanúsítani azt, a mit más csinál; csak azért, hogy a legjobb esetben is egy hasonlót lélesítsünk, a legtöbbször pedig hasonlót sem: ez ma már nem éppen ismeretlen utja és módja a hír, név és dicsőség szerzésnek.

Ha az igazi cél az, hogy a gazdaosztály a saját érdekeinek szolgálatára és függetlenítésére tömörítették, akkor az egyéni ambíciók álljanak félre és önzésükkel ne tagolják szét a gazdatársadalmat s ha mi vidéki gazdák tisztelettel hajlunk meg a közjóra szolgáló önzetlen törekvések előtt, bárkitől származzanak is azok, viszont elvárjuk, hogy ott fent is a babérok és egyebek után való kapkodás közben ne kockáztassák a mi érdekeinket.

Ha jól akarnak és tisztán, csak a mi érdekeinkért folytatják a küzdelmet, akkor *el kell mondani az igazi indító okait a mozgalmnak*; ha pedig ilyen ok nem létezik, akkor tessék felkarolni és támogatni a kölcsönös biztosítót, mert csak így lehetünk mindnyájan önzetlenülegyakarattal együtt.

Zéró.

A búza ára.

Előre el voltunk készülve arra, a mi történni fog. A búza-árak alacsonyossága ennél fogva ma sem lep meg, mint a hogy nem volt meglepetés a gazdaközönségre nézve az elmúlt évek folyamán sem az árhullámozás abnormitása, mely erősen magán viselte a börze kulisszái mögött folytatott machinációk jellegét. E lap hasábjain volt már alkalmunk rámutatni arra, hogy a földmivelésügyi ministerium által kiadott hivatalos jelentések és a tendenciozus börzehírek szörnyen különböznek a várható búzatermés-eredmények megítélésében. Megmondottuk már régen, hogy az országos átlag legkedvezőbb esetben is csak közepes marad s hogy a merkantil lapok híresztelése az országos 7-8 q. átlagról, csak azoknak malmára hajtja a vizet, a kiket kétségbeejt egy becsületes termésű esztendő s a kik saját zsebük jól felfogott érdekében nem késnek majd a terméseredmények tulozásával lenyomni az árakat.

Várakozásunk bevált. Most hogy mindenfelé folynak a cséplések, teljes bizonyossággal mondhatjuk ki, hogy illuziókban ringatták magukat, a kik többet vártak, mint a mennyi egy közepes esztendőből várható s hogy különösen a sajtónak az a része, mely kezére játszott a börzelovagok machinációinak, lelkiismeretlen könnyelműséggel segített a gazdaközönség zsebére eret vágni, daczára annak, hogy ez a közepes termés is már szinte egy évtized egymást követő hitvány termései után következett be. Mert úgy gondolkoznak azok az urak, hogy a becsületes munkával szerzett jövedelem, nem a gazdáé, hanem a börzianer uraké, a kik nem tartoznak felelősséggel még lelkiismeretüknek sem azért, ha egy jól sikerült operációval elharácsolhatják azt a pénzt, melyre a magyar gazdának immár égető szüksége volt. De mindegy! Legfennebb újabb tanulság azok számára, a kik még most sem akarnak látni, vagy nemtörődömségükkel engedik belerohanni mezőgazdaságunk érdekeit abba a hálóba, melynek rejtett zsinogát ott kell keresnünk a börze terméiben, a honnan vajmi nehéz lesz majd kiszabadítanunk azt a fonalat, mielőtt még egynehányszor nem fojtogatták meg a józan és természetes fejlődésnek szabályait.

A földmivelésügyi ministerium által kilátásba helyezett 37 millió q. búzatermésével szemben, a börze 21 millió q. várható eredménnyel kápráztatta el az emberek szeméit. A hiszékenyeknek mindig többségben levő hada lépre ment s július hóban

már sikerült a búzaárakat minimumra szállítani alá.

De mi történt? Mig itt nállunk minimális árak mellett harácsolták össze a gabonát, Prágában a magyar búzát magasabb árak mellett jegyezték. A becsapott magyar gazda teljes hiányában a védelemnek és annak a tudatnak, hogy ez évben a dolgok természetes rendjéből kifolyólag a búza árának emelkedni kell, nagy részben már el is adta búzáját a „kereskedelmi köröknek“, melyek ilyen formán meg nem érdemelt hasznot vágtak zsebre, mig a gazdák elestek attól a jövedelemtől, melyre őket az elmúlt évek várakozásai és fáradságos munkálkodásai nagyon is feljogosították.

Sem Amerika, sem Oroszország, de különösen a Balkán államok ez idén nem lehet konkurrensaik. A magyar gabona ára tehát a józan ész parancsolta törvényeknél fogva magasabb kell hogy legyen a múlt éviéknél. Így hozza ezt magával a becsületes kereskedelem kárlehetetlen logikája s ha ideig-óráig tarthatják is az alacsony árakat, a bekövetkező napok alaposan rá fognak czáfolni mindazokra, a kik nem akarták hinni, hogy a termések nem ütnek meg a szükségletek mennyiségét s ennélfogva az áraknak fölül kell emelkedni azon a fokon, melyet ez elmúlt évek produkáltak.

Magyarország, Ausztria, Románia, Bulgária, K.-Rumélia és Szerbia ez idei terméseredménye maximális 66·3 millió q; mig a szükséglet minimalis 72 millió métermázsa. Összevetve e két számot, fölösleges minden további okoskodás. Magyarországnak a tavalyinál 2 millió q-val nagyobb termés-eredményét többszörösen kompenzálja a szomszédországok deficitje, melyeket tőlünk a politikai határok a beviteli vám és az őrlési forgalom folytán egyáltalán nem választanak el.

Az abnormis árakat követniök kell a magasabb búzaáraknak a jelen alacsony árak daczára is s megvagyunk győződve, hogy csupán a gazdákon áll, hogy a jó árakban ők is osztozkodjanak!

Török Mihály.

„Agraria.“*

Ez az elnevezése annak a tervnek, eszmének, a mit Gróf Csáky Sándor felvetett, részletezett s a lapok azzal mint életre való eszmével foglalkoznak.

És mi ez az életre való eszme? Az, hogy egy belga bank nagy lati fundiumokat hétel,

* A felvetett eszme csakugyan megérdemli, hogy minden oldalról megvilágítsassék s miután elvünk az, hogy a nézeteknek szabad folyást engedjünk lapunk hasábjain, szívesen adjuk közre ezt a cikket is, noha tartalmával, főleg pedig számadataival nem érthetünk egyet. Ezekről azonban bizonyosan lesz még többször és más alakban is szó.

Szerk.

Solymosy és Társa betéti társaság.

Telephon: 198.

Gépgyár és Vasöntöde

Sürgönyök: Solymosy gépgyár.

Kolozsvár.

Álló és fekvő gőzgépek, szivattyúk, sajtók
 — TELJES SZESZGYÁRI, MALOM ÉS TÉGLAGYÁRI BERENDEZÉSEK. —
 Gőzkazánok, Vízlikerek, Turbinák.
 GAZDASÁGI GÉPEK: Cséplőgépek, Járgányok, Rosták, Trienörök, Szecskavágók, Boronák, széna- és szőlőprések stb.
 Fémöntvények. — Oszlopok. — Csigalépcsők. Külön osztály: EKÉK.

(101.)

— holdankint 10—12 frt bérösszegért, — felosztja azokat 50 holdas parcellákra — tanyákra, a mely tanyákba nem albérlőket, hanem *felesműveseket* állít; magában a központban pedig építve lesz egy nagy ipari telep egy nagy beszedési központ, a hol a tanyásnak a legutolsó tárkonyát is beveszik s azt készpénzzel fizetik a budapesti árakhoz viszonyítva. Akárcsak egy nagy város a maga nagy consumával. És még mindehez hozzá jön az, hogy ebből a nagy ipari telepből minden egyes tanyáig és tanyán keresztül vasutak épülnek, a melyen ingyen lesz szállítva a feles termény a tanyákról be s viszont a központból az ingyen trágya ki a tanyákra.

Ezen végtelen nagy előny mellé, hogy akadály a kezdetnél se legyen, törlesztésre kap a tanyás teljesen kész házat, gazdasági épületeket, 4 igás marhát, 3 darab tehenet, 6 darab koczárt és 100 drb. baromfit, 100 drb. gyümölcsfával s a kinek szüksége van, 3—4 száz forint forgó tőkét.

A tanyásnak terhe pedig abban áll: hogy törleszti évenként a kezére ment ingók értékét; hogy elműveli szorgalmasan az 50 hold földet és pedig azzal a módszerrel, azzal a vetésforgóval, a mit a központ a maga szakembereivel megállapít; hogy a kapott terménynek felét beszolgáltatja a központnak; hogy fizeti adóját, papját, orvosát, tanítóját és a patikát mondjuk normalis viszonyok közt 100 frt összegben,

Elismerjük, hogy olyan genálison összeállított előnyök ezek a tanyás részére, hogy e mellett csak az nem élhet meg, a ki nem akar, a ki csak mannából szándékozik táplálkozni, hiszen az 50 holdas gazdaság melléktermékei tojás, zöldség, malacz, borju, csikó, méz stb. mind a tanyásé, abból részt nem ad senkinek, vállalkozó tehát ezer számra lesz és így igen sokat le lehet kötni haszonhajtó, családfentartó foglalkozáshoz. De kérdés, ezerszer kérdés, hogy kifizeti-e magát a befektetéseket eszközölő belga pénzerőnek, vagy is kérdés, hogy lehet-e ezt olyan *üzletnek* tekinteni, a melybe én is, más is beadhatnám tőkém az azon reményben, hogy 4—5%-kat hoz.

Lássunk csak egy kis számítást azzal a 35 ezer holddal, a melyre Csáky gróf bérleti ajánlatot is tett. Ezen a nagy területen 700 tanyát lehet felállítani.

Az évi bérlet tesz a 10 frt ==	350 000 frt
700 tanyának berendezése	2,000 000 „
A központi ipari telep létesítése, beépítése	4,000 000 „
Forgó tőke	1,000 000 „
Összes befektetés	7,350 000 frt

a minek csak 4%-os évi kamata is 294 ezer forintot tesz. Ez a legkevesebb összeg, a minek év végén tiszta nyereségnek jelentkezni kell, hogy mint üzlet nagyon solidul gondolkodva is bevállják.

Emberi számítás és normalis viszonyok között pedig nem jöhet több be a 700 tanyáról a fele termés értékében, mint keresk. és kapás növények után $\frac{1}{16}$ 52.500
takarmány-növény $\frac{5}{16}$ 3 5.000
kalászos növényekben $\frac{6}{16}$ 280.000
tanyai összes jövedelem 647.500
ipartelepek jövedelme 80.000
összesen 727.500
forint bevétel, a miből fedezni kell:

a) haszonbért	350.000 frt
b) a telep üzemi költségét	175.000 „
c) a telep alkalmazottjainak fizetését	35.000 „
d) előre nem látott kiadás	50 000 „
e) adó és egyéb közterhek	100.000 „
összes kiadás	710.000 frt.

Ezt levonva a remélhető 727.500 frtból, vállalati jövedelemképen marad 27.500 frt. Miatán pedig a befektetett tőkének kamata 294 ezer forintot tesz, — 266.500 frtot kellene ráfizetni a 4%-os tőkére, vagyis a vállalat nem több mint 0.72%-ot hozna. Na ez korántsem olyan eredmény, hogy ezért akár a belga, akár az angol, akár a francia, német vagy bármilyen tőke is lelkesednék s bele menne abba, hogy akár hazafiságból, akár emberbaráti szempontból 700 családnak megélhetést biztosítson.

Az eszme azonban oly nagyszerű, annyira bevállaló, hogy azt elejteni nem szabad. A föld megmunkálásával tényleg foglalkozó tanyás részére annyi előny van biztosítva, hogy az ellenszolgáltatás, a mit a tanyás nyújt távolról sem áll igazságos arányban, eltekintve attól, hogy maga a tanyás nem reszkíroz semmit, nem fektet be semmit s ezzel szemben még is csak az ő érdekei nyerne egyedüli védelmet, sőt több, csak az ő érdekeiért lett kigondolva és megteremtve a tervezett egész intézmény. Magának a tanyásnak áll tehát érdekében az, hogy ennek a nagy és csodálatos módon kigondolt összeható szervezetnek létesítését eszközölje, lehetővé tegye és fennállását biztosítsa a fele termés beszolgáltatásán kívül egyéb és más értékek beadása és hozzájárulásával. Hiszen a központból nyerendő ingyen trágya, annak és a termékeknek villamos vasutoni ingyen szállítása egy olyan külön és jelentékeny értéknyújtás, a mit a tanyásnak ellenértékkel kell visszaszolgáltatni s ezt jó kedvűen és könnyen eszközölheti, a mint ez kitűnik az alábbiakból.

Annak az 50 holdnak belterjes megművelésére 1000 munkanap kell. Ezt megcsinálja egy olyan tanyás család, a melyben 5 dolgozó személy van kisebb-nagyobb. Ez az 1000 nap szám 700 frt értéket képvisel s elvégzésére a családnak elég 200 nap és így még mindig 160 nap, vagyis 100 munkanap áll rendelkezésére a tanyásnak, a mit a maga javára értékesíthet, kell is hogy értékesítsen akár valamely házi-ipar üzessel, akár téli munkakereséssel, a mi szintén 350 frt értéket képvisel.

És ezen beadott munkaerővel szemben kap a tanyás a részére visszamaradott fele termény értékben 925 frtot, mellékterményekben 300 „
felesleg maradott 100 nap munka értékében 5 tagu munkás-családnak 250 „
összesen 1575 frtot,

a miből leütve
1. évjáradékra 300 frtot
2. adó és egyéb terhekre 50 „
3. háztartás, ruházatra 700 „
összesen 1050 frtot.

Marad tehát megtakarított és félretehető munkakeresmény 525 frt, a mi 40 éven keresztül tőkésítve a kamatok kamataival együtt több mint 40 ezer forintnak felel meg. Ebből az elért szép eredményből beadhat a központi telepnek, szóval a nagy intézménynek költségeire évenként 150—200 frtot, a mi 105—140

ezer forintnak felel meg, a mely összeggel az évi dividendat lehet annyira emelni, hogy az, mint üzlet is bevállik.

És ha az egész tiszta jövedelmet kellene is ráfizetni a tanyásnak, hogy az összehozott nagy mechanizmus, hogy ez a szervezet fenn-tartassék, nem szívesen lehet-e oda adni azt is, mikor maguk a legbelterjesebb üzemet folytató gazdaságok, maguk a mintagazdaságok sem tudnak akkora eredményt és előnyt producálni, mint a tervbe vett központi telep.

Egy nagy fogyasztási központ lesz teremtve a legfélreesebb vidéken is. Ezek a központok előbb-előbb szaporodnának az ország minden alkalmas pontján. A siker bele vinné az ilyenszerű berendezkedésbe magukat a birtoktulajdonosokat s országszerte egymásután alakulnának ilyen termelési szövetkezetek, a melynek 50 holdas tanyásai maguk a tulajdonosok lennének. Ezekből a szövetkezetekből alakulna egy országos központi szövetkezet, a mely a maga széleskörű átlátásával intézné a termények értékesítését, kizárván minden közvetítőt. És minő erő rejlenék ebben a központi szövetkezetben, minő eredményeket tudna az biztosítani a termelő osztálynak s minő más árakat jegyezne a tőzsde? Csak hogy idő, hosszú átmeneti idő kell ehez, mert minden új eszme úgy válik általánossá, hogy kisebb körben felvettetik, innen tovább terjed; egyik pártjára áll és terjeszti, a másik idegenkedik tőle és elítéli s végül mikor a tapasztalat és az előállított eredmények tüzein megtisztul és bevállik, — mindnyájan elfogadjuk.

Igy volt a németországi és franciaországi hitelszövetkezetekkel is. Ott a pénzből élő iparnak volt szüksége az olcsó hitelre. Szövetkezetek útján ez sikerült s most áldásosan működnek e szövetkezetek. Mi nyers termelő nép vagyunk. Nekünk nem olcsó hitelre, hanem arra van szükségünk, hogy okszerűen vezessük a földmívelést, állattenyésztést, a lehető legolcsóbban tudjunk termelni, termelvényeinket bármily csekély mennyiségben minden időben tudjuk értékesíteni és abban az árban, hogy az előállítási költségeken felül valami kis üzleti haszon is mutatkozzék. Ezt pedig csakis a gróf Csáky Sándor által kiesztelt szervezet mellett lehet a mai viszonyok közt emberi számítás szerint elérni, vagyis ez egy alkalmasnak látszó szervezet annak elérésére.

Megérdemli, hogy minden gazda gondolkozzék felette, tegyen számítást, közölje nehézményeit, ha valami alkalmas kiviteli módhoz, vagy annak egy kis részéhez jut, hogy minden oldalról meghányva-vetve — ha nem is teljes, tőkéletes, de a kivitelre még is elég alkalmas alakot nyerjen. Ezen szempontból vetettem papírra e néhány sort én is s igazán kívánatos volna, hogy gyakorlati gazdáink közül minél többen szóljanak hozzá.

Dr. M. L.

A seraphtin-ról.

Az „Erdélyi Gazda“ május 14-iki számában a fertőző betegségekről és az azok elleni védekezésről irt dolgozatomban, a védekezést tárgyaló részletében említést teszek arról, hogy a fertőző betegségek ellen mesterséges úton is védekezhünk, ha tudniillik az egészséges állatokat preventív gyógykezelésben részesítjük, védőjünk. Ezen eljárásnak az az eredménye, hogy egészséges állatainkban *immuni-*

A Zalathnai kénkovandó ipar részvénytársaság

Brassói kénsav- és műtrágya-gyára ajánlja legjobb minőségű mindennemű műtrágyáit

a t. cz. gazdaközönség figyelmébe. — 100 q.-án alóli megrendelést legcélszerűbb az „Erd. Gazd. Egylet“ raktárához intézni. —

Árajánlatokkal készséggel szolgál a **KÖZPONTI IRODA BUDAPEST, IV. ker., Bécsi-utca 5. szám.**

(11)

tást, ellenálló képességet idézünk elő, hogy ha valamely fertőző betegség csirája bele jutna, az hatástalanra válljon, állataink ne betegedjenek meg. A *seraphin*-nak ezt a képességet tulajdonítják és pedig a száj- és körömfájás ellen.

Hiszen mindannyian tudjuk, hogy a ragadós száj- és körömfájás olyan természetű megbetegedés, mely nem az elhullások által válik kárt okozóvá — mert nálunk a mortalitás %-a jelentéktelen, — hanem az által, hogy a megbetegedett állatok a munka céljaira nem használhatók, hogy a megbetegedés ideje alatt hiányosan táplálkozván, leromlanak, súlyban sokat veszítenek, a tejelők tejhozama csökken és a mit adnak, az sem értékesíthető, — egyrészt közegészségügyi szempontból, másrészt a kár terjesztésének veszélyessége miatt. S ha már most mindezeket tekintetbe vesszük — nem is említem a forgalmi korlátozást, a mi bizonyára a kárt csak nagyobbitja — nem lehet csodálkoznunk a felett, hogy sok szakember fáradozott és fáradozik még ma is oly szer felfedezése körül, melylyel a betegséget gyógyítani, avagy az egészséges állatokat megvédelmezni lehet. Az ez irányban eddig elért eredmény csekélynek mondható, mert csak arra szorított, hogy a járványt az egészséges állatok mesterséges fertőzésével gyorsabb lefolyásúvá tegye, a mi sajnos nem váltott be mindig, különösen oly esetekben, midőn rosszindulatú megbetegedések után, még elhullások is voltak.

Ezen betegség gyógyítása és az egészséges állatok immunizálása körül, különösen külföldön fáradtak igen sokan, kisebb-nagyobb eredménnyel. Így *Nosotti* olasz tanár végzett ez irányban kísérleteket, még pedig olyformán, hogy a hólyagok tartalmát összekeverte a szemcsarnok vizével vagy vérsavóval s ezen keverék 1 centigrammos adagját ojtotta a szarvasmarhák bőre alá. Ezen eljárásnak azonban kevés eredménye volt, mert némelykor csak enyhén betegedtek meg az állatok, míg más esetekben úgy folyt le a betegség, akár csak be se ojtotta volna azokat. Nagyobb eredményt ért el *Behla*, a ki a beteg állatok agyagszűrőn átszűrt nyálának, majd a hólyag tartalmának 1 grammtól 2 grammig növekedő adagjával 3 egymásután következő napon oltotta be az állatokat és így sikerült immunizációt elérnie. Nevezeteken kívül többen próbálkoztak meg e kérdés eredményes megfejtésével egészen a legújabb időkig. Nemrég aztán *Löffler* és *Froch* német tanárok számoltak be számos kísérlet alapján az általuk felfedezett *seraphin*-kecsegtető eredményt ígérő szerrel.

Talán nem lesz érdektelen, ha kissé foglalkozunk ezen nemzetgazdasági és állattenyésztési szempontból fontos felfedezéssel. A felfedező általánosan ismert neve, munkás és eredményben gazdag multjából kifolyólag garantiát látok arra nézve, hogy „seraphin”-jukban bizzunk, noha nálunk tudtommal még ezzel a védő szerrel nem ojtottak sehoh.

E két kiváló szakember ugyanis arra az eredményre jutott, hogy a betegségen átment állatok vére, oly vegyületeket tartalmaz, melyek megsemmisítik a fertőző anyag virulenciáját, ha egyidejűleg valamely egészséges állat szervezetébe jutnak. Ez irányban végzett kísérletek szarvasmarhánál és juhoknál a betegség elleni immunitással végződtek. A beoltott állatok a beoltás után teljesen egészségesek maradtak s egyik-másik egyszeri beoltás után már immunissá lett.

Oltási célokra betegségen átment állatok vérsavóját használták, melyet a fertőző nyirokkal összekeverve, az állatok — szarvasmarhák — vivő erébe fecskendeztek. A további vizsgálatok azt is kiderítették, hogy ha a nyirok több ideig — 6 hónap — áll, akkor fertőző tulajdonságát elveszti s az ilyen nyirokkal beoltott állatok ép úgy immunissá válnak, mint az előbbi eljárás után. Hogy ha a beoltás után $\frac{1}{50}$ kcm. fertőző nyirokkal beoltotta az állatokat, azok egészségesek maradtak. Mint szintén nevezetes momentumot azt is megemlíti, hogy az immunitás öröklődik, a mit kísérletileg is bebizonyítottak. Ez annál is fontosabb dolog, mert így a vemhes állatok védojtásával az ivadékok is öröklött ellenállóképeséggel lennének védve a későbbi korban a betegségtől.

A seraphin, mely a betegségen átment, immunis állatok vérsavójából és fertőző nyirok keverékéből áll, *Löffler* tanár személyes felügyelete alatt készült a *höchsti* gyárban s a melléje adott utasítás a következő:

A seraphin napfénytől őrizendő, hűvös helyen tartandó (fagypontra felett). Oly esetben használandó, midőn:

1. valamely állatállományban a betegség kiütött, a mikor a beteg állatok elkülönítése után az egészséges állatok beoltandók;¹

2. egészséges állatállományban, ha annak közelében a száj- és körömfájás fellépett, vagy ha valamely egészséges állományba idegen helyről származó állatok kerülnek.

¹ Tehénészetekben a fertőzés terjedésének meggátolása céljából felettebb hasznos és kívánatos ennek kipróbálása, illetve alkalmazása.

A seraphint 10, 15, 20, 50 és 100 kcm-t tartalmazó barna üvegcseben hozzák forgalomba. A fenti gondozás betartása mellett négy hétig nem változik s bakteriumok benne nem szaporodhatnak, mert 0.5% carbolsavat tartalmaz. 400 kgmos szarvasmarha és sertésnek 10 kcm., 400–800 kgmig 15 kcm., 800-tól feljebb 20 kcm., 50 és 100 kcm.-es adagok 10 kcm.-kint használandók el. Az oltás szarvasmarhánál a vivő-érbe, sertéseknél a csomb izomzatába történik. Oltás előtt és után a fecskendő alaposan fertőtlenítenendő 3% alkoholos vizes carbololdattal. (Carbol 3 rész, alkohol 30 és víz 70 rész.)

A seraphin szélesebb körben való használatát azonban egy körülmény nehezíti, t. i. még ezidőszerint drága; 1 adag 2 frt 65 kr.² Hogy ha azonban biztos szernek mindenütt beválják, a mit apriori látni lehet, hiszen gyárilag állítják elő, akkor tömegesebb kereslet lesz és így ára is csökkenni fog. Mindenesetre kívánatos volna, hogy nálunk is végezzenek vele kísérleteket minél kiterjedtebben legalább tehenészetekben, hogy az ivadék az ellenálló képességet már a magzati korban felvehesse (Védőoltás a száj- és körömfájás ellen. Dr. Rátz Állategészség 899. I. 1. nyomán.)

Betegh Lajos
járás állatorvos.

Tanulmány-kirándulás.

VI.

A sörgyár mellett levő étteremben megebedelve, d. u. a brassói csementgyárba mentünk, mely gyár nagyon kedvező helyen lett felállítva, mivel a mesterséges csementgyártáshoz szükséges nyers anyagot a meszet és agyagot nagyon közel kapja. A gyárban úgy készítik a csementet, hogy a meszet és agyagot kiszáritva porrá zuzzák, majd kellő arányban, de pontosan egymással keverik s téglákat gyúrnak belőle. A téglákat kiszáritva, vastagfalú kemencékbe rakják be, szénrel rétegezve s a hőmérséket egész 1800–2000 fokra emelik, mely hőmérsékétnél a téglák összeolvadnak; ez után azt kihűlni hagyva még az így nyert anyagot megválogatják, hogy az olvadásig nem került téglákat kivessék, melyek a csement minőségét rontanák. Az ilyen magas hőfoknak kitétt téglák alakjukat természetesen elveszítik és kékes-szürke színt nyernek, melyeket különböző zuzogépekkel finom porrá zuznak és mint portland-czementet hozzák a kereskedésbe.

* * *

² Ilyen ár mellett már csak valamely értékes tenyészbikát, kant, kosot stb. lehet vele védelmezni, de egyebet nem. Szerk.

TÁRCZA.

Mikroszkopikus lények szerepe a természet háztartásában.

A szabad szemmel nem látható elemi élőlények legnagyobb részének kicsinységük dacára sokaságuknál fogva igen fontos szerep jut a természet háztartásában.

Nincs földünknek egy parányi zuga, a hol ezen apró organizmusok jelen ne volnának. Ott találjuk a levegőben, melyet beszívunk, a vízben, melyet megiszunk, a földben, melynek legfelső rétege a tápanyagot megtermi számunkra. Jelen vannak az ember hajszálában, szivbillentyűjében, házi és nem házi állataink belső szervezetében, sőt ott vannak a tenger fenekén is. Ott vannak ezek szüntelen a mindennapi élet zajában is körülöttünk; nemcsak a szakirodalom, a szakembereket foglalkoztatják folyton, de titokzatos érdekességükkel fogva belekerülnek a napisajtó hasábjaira, s mint a szájbéli nyál szörnyeteg faunái a hölgyek asztalán is megjelennek egy-egy kerekded rajzzal a divatlap mellékletein.

Szerkezetük rendkívül egyszerű. Mindnyáján kivétel nélkül felette finom burokból zárt tojásfődjéhez, s még inkább az állati és növényi sejtek

protoplazmájához hasonló anyagból állanak. A burok oly vékony és olyan szorosan simul a tartalomhoz, hogy mint különálló réteg nem is látható csak azon esetben, ha ezen apró organizmusokat oly anyagokkal kezeljük, melyek a tartalmat összehúzódsra készítetik, vagy ha megfestjük.

Alakjuk elég változatos. Vannak olyanok, a melyeknek alakja szabályos gömb vagy kevéssé megnyúlt tojásnak felel meg, ezek a *Coccusok* vagy *Mikrococcusok*. Mások rövidebb vagy hosszabb, vas-kosabb vagy karcsubb pálczikák, *Bacillusok*, melyek végükkel egymással összefüggve, hosszabb lánczolatokká, vagy kedvező viszonyok között hosszú fonalokká nőhetnek. Ismét mások hosszú, egyenesen vagy csavarhoz hasonlóan hullámos fonalak. Az előbbieket a *Leptothrix*, az utóbbiakat *Vibrio* vagy *Spirillum*, vagy ha a csavarmenetek igen szűkek, *Spirochaete* néven foglalják össze.

Kicsinységük mellett különösen sokaságuk az, mi képzelmeinket is felülmúlja. Rendkívül sokaságukat oszlás vagy hasadás, sarjadzás és spóráképzés útján történő gyors szaporodásuk magyarázza meg. A levegő egy köbczenti méterében 5–500 ezer, egy gramm földben 750 900 ezer, egy gramm sajtban több millió ily elemi élőlény van. Hogy mily piczinyek lehetnek ezek, legjobban mutatja az, hogy a legpiczinyebb látható organizmusok (a Bacteriaceák) Nägeli szerint oly könnyűek hogy belőlük légszáraz állapotban 30.000 millió alig nyom egy milligrammot!

Már 2000 évvel ezelőtt, mikor az emberi szem először pillantotta meg a *»láthatatlan világot«*, gondoltak arra, hogy ezen apró elemi élőlények a rossz, a káros elemet képviselik a természetben s hogy egyedüli hivatásuk az állati és növényi élet megrontása. A sejtelmennek a jövő igazat adott, mert az újabb tudomány kiderítése szerint halál pusztulás, széttört remények, könnybe ázott szemek maradnak mindenütt, a hol a cholera, tífus, sárgaláz, vagy más fertőző betegség, köztük az emberiség egy ötöd részét elpusztító tüdővész, egy-egy fajta bacillus fellépésétől és szaporodásától függ.

De azokon az apró organizmusokon kívül, melyeket *károkozónak* szoktunk nevezni, vannak és pedig tulnyomó mennyiségben olyanok, melyek az szervezetben nem okoznak betegséget (saprofiták). Hanem lényeges szerepet játszanak az állati és növényi élet feltételei sorában.

Ezeknek működésével, hatásaival akarok részletesebben foglalkozni, hisz megbecsülhetetlen az a haszon és előny, mit ezek az elemi organizmusok közreműködésükkel az emberiségnek nyújtanak. Vajjon a szántó-vető gazda, ki dús terméssel megáldott földjein végig sétál, s szemét a buján fejlődő növényzeten legelteti, gondol-e arra, hogy az ő kitünő termőföldjének létrehozásában ezen parányi lényeknek mily fontos szerepe van? Hát a szőlőmívelő nép, kinek egész élete szőlőjének megmunkálása körül forog, bir-e tudatával annak, hogy

A portland cementgyártás megtekintése után a szomszédban levő téglagyárba mentünk át, mely szintén nagyon közel kapja nyersanyagát az agyagot és pedig jó minőségben. A téglát gépek segítségével gyurják, mi nagyon gyorsan megy; többféle téglafarmát, de csak egy minőséget készítenek, így: közönséges, lyukas, körfalak építésére szánt stb. téglákat, gyártanak alagsóveket is különböző nagyságban; az égetésre körkemenczék van.

* * *

Mint gazdákat a posztógyártás is érdekelt, épen ezért a városban levő posztógyárba hajtottunk. A megtekintést a posztógyártás kezdetén a gyapju mosáson kezdtük. A gyárban főképp cigája gyapjut dolgoznak fel, a mosás vízzel történik melyhez szódát és szalámiaát adnak; több vízzel telt medenczén keresztül jöve, végre tiszta lesz és következik a festése. A kékre festés indigóval történik, még pedig minthogy a kék indigó nem oldódik, azt fehér indigóvá változtatják és ennek az oldatába teszik bele a gyapjut. Az oldatból a gyapjut kivéve a fehér indigó kék indigóvá változik, mely nem lévén oldható, a gyapjuból a kék szín nem vonható ki. A festés után a gyapjut kiszáritják, először centrifugal gépekben, majd mesterséges szárítóokban. A megszáradt gyapju ezután a gyaratolókba jön, itt hengerekből kiálló kampók vannak, melyek szét-szedik a gyapju szálakat. A gyaratolt gyapju késszen van a fonásra, egy gép laza fonállal dolgozza azt fel; a lazafonalat egy másik gép megsodorja, mely már megszűthető. A posztógyártásra szánt fonál borzas felületű, a gyapjuszálaknak végei kiállanak. A fonál a különböző szerkezetű, szövőszekeken lesz megszöve; a nyers szövetet azután megmosni és még ványolni kell. A ványolás ványolóokban történik, hol különböző anyagokkal és vízzel nyomásnak teszik ki, a nyersposztó felületén kiálló gyapju szálak nemezőlnek, összekuszálódnak, úgy, hogy a fonalak nem is láthatók. A ványolt posztót kimosva megszáritják és azután egy gép hengerei közt megy keresztül; a hengerek felülete takács mácsónnyal van megrakva, a mácsónnyának finom horgai a felületre huzzák a gyapjuszálak végeit s majd egy nyíró gépben ezek lenyíratnak, mégpedig a posztónak vagy mindkét, vagy csak az egyik oldaláról. A megnyírt posztót még préselik papiros és esetleg meleg vaslemezek között, midőn a posztó szép fényt nyer. Az így elkészített posztó szövet a kereskedésbe hozható.

* * *

A gyári tisztviselőik casinójában megebédelve, d. u. Brassó-Bertalan állomáshoz hajtottunk s a legközelebbi vonattal Zernestre mentünk, megnézendő az ott levő cellulose gyárakat. Két gyár van itt az az egyikben mechanikai és a másikban chemiai

uton állítják elő a celulozet, mégpedig legnagyobb részben fenyő fából; a mechanikailag dolgozóban kevés rongyot és szalmát is feldolgoznak.

Először a chemiailag dolgozót néztük meg, melyben a fenyőfát apró forgácsokra feldarabolva, a bogokat kiválasztják, a többi pedig calcium bisulfiddal főzik, mi a fából a különböző anyagokat lignint, gyantát stb. kioldja és kimosva a cellulose marad vissza, melyet papiros gyártásra használnak fel. A calcium bisulfidot magában a gyárban a következőképp készítik: piritet égetnek el és a nyert kéndioxydot egy toronyba vezetik, melyben égetett mész van, fölülről lefelé víz csurog; a kéndioxyd, mész és víz képezik a calcium bisulfidot, mely tovább folyva felfogatik. A cellulose ovális kádakban, az u. n. Hollanderekben zuzzák, esetleg festik és enyvezik, finom rostokra szedve, végtelen szitára jön, hol a víz lecsorog; majd hideg, később meleg hengerek között lessz összenyomva és kiszáritva s az utolsó hengerről, mint kész cellulose kerül le.

A másik gyárban a méter hosszúra vágott fenyő tönköt főzik, hogy némely anyagok kioldásának, mások meg eloszoljanak benne. A főzött fát hasábokra szedik és egy érdes felületű kerékre nyomtatva és vízzel áztatva finom rostokra csiszolják. A lehorzolt rostokat a víz magával viszi, egy szűrőn átfolyva végtelen, végtelen vászonra kerül; a vászon hengerek közt megy át és a víztől megszabadul, végre egy fahengerre rakódik s midőn elegendő vastag réteget képez levágható; ezt kiszáritva a papirgyártásnál használják fel, épen úgy zuzva a Hollanderekben és hengerelve, mint az előbbi gyárban.

Az estéli vonattal Brassóba érkezünk vissza s másnap június 9-én 1/2 11 órakor d. e. a Predealba induló vonattal indultunk el, hogy onnan Sinaiaiba menjünk, hol a Román király nyaralóját és Sinaianak vidékét megnézzük. Predealban találkoztunk a bukaresti oláh-gazdákkal, kik épen mint mi, tanulmányi kiránduláson voltak a zombolyai uradalom. Arad és Temesvár városokban. Az estéli vonattal visszaindultunk s Predealból—Brassóig személyonnan Kolozsvárig gyorsvonattal jöttünk s befejeztük a tanulságos kirándulást, melyre mindig kellemesen fogunk visszaemlékezni.

Joós András.

KISEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

Almát sokáig épen megtartani. Turfalisztet, vagy törmelékét nyáron át vékony rétegben kiterítve addig kell szárítani, míg kellemetlen szagát elveszti. Az almát csak „izzadása” után szabad elrakni. Jól záró ládákat használunk e célra, melybe a gyümöl-

csöt rétegenként rakjuk be. Némelyek így a földbe ássák a ládát. Nagyon szépen megáll ily módon az alma következő nyárig is. Természetesen csak tartós fajok alkalmasok az ilyen eltartásra.

Leggyakrabban a besztercei (berzenzei, magvaváló, „horgas magvu” a székelyeknél) szilvafákon látható az ép gyümölcs között lapos, sajátságos torznóvésű szem. Némelykor nagyon sok van. A nép az ilyen torzképződésű szilvát „birtóká”-nak, „bircsóka”-nak nevezi. Ez előtt azt hitték, hogy bogárszúrás következtében fajulnak így el. — Fuczel azonban kimutatta, hogy egy penészgomba (*Exoascus pruni*) támadja meg a fiatal gyümölcs belsejét s ez okozza az abnormis fejlődést. A gomba spórái a gyümölcsből kijutva, más szilvára telepednek vagy a szilvafára s ott telepet (mycelum) hajtva áttelelnek s a következő évben ugyanazon betegséget okozzák. Ezért tanácsos a bircsókat már júniusban, júliusban összeszedni, a fiatal ágakat, mert ezeken telepszik meg, a tavalyi fáig visszavágni; a megtámadott szilvafákon. Mind a bircsókat, mind a levágott ágakat el kell égetni. Némely vidéken oly gyakori (Németországról van specialiter mondva, Ref.), hogy a termés felét is tönkre teszi.

A szőlők gipszezéséről írja Oberlin, hogy teljesen téves az a nézet, mintha a superphosphat-gyps a közönséges nyers gipsznél megfelelőbb volna. Mert ez által igen sok phosphorsavat adnak a szőlőnek, ami pedig határozottan káros hatású. A finomra őrölt nyers gipsz a legolcsóbb és a legjobb szer a szőlőtermés javítása és fokozására.

A cinquantino és pignoletto tengeri sortávolsága. A pignoletto tengeri helyes sortávolsága 45—55 cm, a cinquantino tengerié 37—45 cm. A sorokban növénytávolság 25—30 cm. között ingadozhatik mind a két fajtanál. Hogy a szűkebb vagy a szélesebb sortávolságot alkalmazzuk e, azon körülményről függ, hogy minő égalj alatt termeljük; északibb vidéken a nagyobb — déli vidéken pedig a kisebb sortávolságot lehet ajánlani.

A lentermesztésről. A len termelése nálunk Magyarországon nem igen tud prosperálni s inkább hanyatlásnak, semhogy fejlődésnek indult. Igaz, hogy e körülmények egyik oka a vámentesen beözönlő gyapot is, de másrészt oka az is, hogy a lenművelés terén nem haladunk a korrallal s régi módi áztatási rendszerünk nem felel meg a kor kívánalmainak. A len jó termést csak nagyon jó földeken adhat. Legjobb terméseket kétségen kívül szüzi

ezen apró organizmusok közreműködésével készül az édes mustból a mámorító bor?

A mai tudományos buvárlat tökéletesített eszközök alkalmazásával kiderítette, hogy ezen elemi élőlényeknek egyik része tulajdonképeni létesítője a természetben annyira fontos *erjedésnek*.

Az erjedés tüneményét már a történelem előtti időkben ismerték. De hogy mikor kezdtek az emberek e tünemény oka felől gondolkozni, azt bajos volna biztonsággal eldönteni. Valószínű, hogy az, a ki először látta ezen titokzatos tüneményt, kezdett is gondolkozni felette, hogy mi okozhatja azt és tényleg már a legrégebbi iratokban találunk nyomokat arra, hogy ismertek egyet-mást az erjedésről, így már el tudtak erjeszteni olyan anyagokat is, a melyek direkt nem erjednek (keményítőt). Azonban a régi népek az erjedést okozó anyagok mivoltáról nem igen bírtak tudomással, s valószínű, hogy az erjedésre is csak véletlenül jöttek rá. De mégis tudták azt, hogy az erjedés megindítására valami külső hatás szükséges és hogy e nélkül erjedés nem indul meg.

Mindamellett azonban, hogy a régickek az erjedés praktikus véghezvitelében több rendbeli ismeretök volt, theoretikus nézetük nem igen lehettek az erjedés okáról és lefolyásáról. Csak a jelen század negyvenes éveiben mutatta ki és kísérletileg is bebizonyította *Schwann*, hogy az erjedést nem az oxigén, sem a tiszta levegő nem okozza,

a mint azt azelőtt hitték, hanem a levegőben levő apró organizmusok, melyeket mikroszkop alatt megvizsgálva apró növényeknek talált. Ezen szervezetek pedig, a mint *Pasteur* kimutatta, nem pusztán érintkezés által bontják fel az erjedő folyadékot, mint azt a régi nézet az erjedésről magyarázta, midőn az élesztő, mint önálló szervezet, tekintetbe sem vétetett, hanem physiologikus működésük által. Tudjuk, hogy ezen szervezeteknek életfolyamatukba oxigénre van szükségük. Ha azt a levegőből minden nehézség nélkül vehetik, akkor buja vegetációnak erednek, s a közegét, melyen tengnek, oxidálják, mi által akkoé az elkorhad, vagy elrohad, azonban ha az oxigén a levegőben nem lelheti, akkor azt természetesen a tápláló közegből veszik, s azt desoxydálják, annak vegy bomlását, erjedését idézik elő.

A vegy bomlásnak, az erjedésnek tehát megindító és fentartói az élesztőszerű szervezetek, bakteriumok. Az erjedésnek vannak különböző folyamatai, melyek arra alkalmas szerves anyagokat, rendszerint gázok képződése és hő szabadává válása közben, olyan jellemző vegyületekre bontanak, melyeknek nagy ipari jelentőségük van.

Az organikus bomlási folyamatok körül különös figyelmet érdemel, a *szecses sőr és borerjedés*, továbbá a *tejsavas erjedés*, melyet főképpen a *Bacillus acidi lactici* okoz. Továbbá a *vajsavas erjedés*, mely hosszú ideig állott tejben, savanyu káposztában, sajtban a *Bacillus butyricus* közre-

működése folytán létesül; azután a nyálkás erjedés (tejben), melyet a *Micrococcus viscosus* hoz létre.

A *Bacillus prodigiosus* tisztán és általában keményítő tartalmú anyagokon élőködik, s azoknak megkelesztését okozza, s így szolgáltatja számunkra a foszlbselű kalácsot s az annyira kedvelt lágy kenyeret.

A *Bacillus cyanogenus* a tej megkékülését okozza.

Ezek az elemi élőlények tartják fenn a természetben a *rothadás* folyamatát is. Ezek indítják bomlásnak az emberi, állati és növényi testet az élet megszűnése után. Ezen bomlasztó hatásuknál fogva teszik lehetővé azt, hogy a testet alkotó komplikált összetételű anyagok mind egyszerűbbekké válva, végre olyan, részint gáznemű, részint szilárdabb összeállású; vegyületek keletkezzenek belőlük, melyeket az élő növények tápanyagokul felvehetnek s azt a növények nagyrészt ismét az állatok táplálására fordíthatják. *Pasteur* szavaival élve, »*rothadás nélkül a föld felszínét holt szerves anyag, növényi és állati tetemek borítanák, bakteriumok nélkül az élet lehetetlen volna, mert a halál munkája nem lenne tökéletes, s az élni megsszűnő lényeknek visszatérése a körülgébe és az ásvány országba meg volna akasztva.*»

Nem jelentéktelen szerepet játszanak ezen apró organizmusok (bakteriumok) a *dohánytormosztásban* is, mert a dohánylevelek erjedése; nem a *priori* chemiai folyamat, mint eddigelé hitték,

földeken ad, amennyiben azonban ilyenekkel már nem igen rendelkezünk, megfelelő műveléssel és trágyázással kell a földeket megjavítanunk. A trágyázást illetőleg az legyen az elv, hogy közvetlenül len alá szalmás istállótrágyát alkalmazni nem szabad. Belgiumban pl. őszkor higitott trágyalével öntözik meg a talajt, mely áll 15% trágyalé és 85% vízből, a mely keverékből 120–160 hl-ert visznek ki egy hektárra. Avagy őszkor béterítik az egész területet istállótrágyával s tavasszal legereblyézik a kilugozott és a talaj felszínén maradt szalmát.

E mellett azonban a műtrágyaféléket is igen kiterjedten használják s épen ezeknek használatával érnek el óriási terméseket. Ezeknek használatát illetőleg mindenestre jó lesz előbb kicsinyben eszközölt kísérletek útján megállapítani, hogy mely műtrágyákból milyen mennyiséget szükséges az illető talaj, hogy a lehető legnagyobb termést adja. Mégis a legáltalánosabban a következő trágyázási mód használatos. A bevetendő területet még ősszel kell ellátni 130–170 kg. kaimittal, tavasszal pedig vetés előtt 120–150 kg. szuperfoszfáttal; közvetlenül vetés után 35–50 kg. négy héttel később ismét 35–50 kg. chilisalétrom szórandó ki. Ilyen trágyázás mellett a lehető legnagyobb s nálunk egészen szokatlan termésekre lehet kilátásunk.

Előveteménynek legjobbak az őszi s tavaszi gabonafélék, a here s a zöld ugar. A talaj művelése pedig álljon: tarlótrés, őszi mély szántás s a tavaszi gruberozásból.

A lent igen korán és sűrűen kell vetni. Egy kis hold földbe elegendő 85–120 liter mag, sőt ha magnak vetjük 50–60 liter is. Vetés előtt a talajt meg kell hengerezni, utánna jól befogaszolni s ismét lehengerezni tanácsos. A vetőmag egyenletes mélyen való s egyforma letakarására igen nagy gondot kell fordítani. A magnak 3–4 cm-nél mélyebben nem szabad feküdni. A lennek letakarítását akkor kell eszközölni, midőn az sárga érésben van. Az utóérés 10–12 nap alatt szokott lefolyni.

Az áztatást illetőleg e helyen csak annyit jegyezzünk meg, hogy lentermő vidékeken legcélszerűbb volna szövetkezeti úton létesíteni modern, a technika mai vívmányai szerint rendezett lenáztatókat és lenkésztető telepeket.

Bor javítása ozonnal. A bor ízének megváltoztatására elég 5 perczig vezetni a borba ozont. 20 percz az ozonbevezetés maximuma. Általában a piros borok a legmohóbban vesznek fel az ozont és pedig csersav (tannin) tartalmuk arányban. Minél nagyobb a sersavtarta-

hanem bizonyos mikroorganizmusok közrejátszásával megy végbe. *Suchlard* észlelései szerint a dohány minőségét nem pusztán a gondos művelés és a variétások szakavatott megválasztása útján, hanem finom fajokból kapott tiszta bakterium-kulturákkal való oltás révén is emelnünk lehetne.

Fontos szerepe van továbbá ezeknek az apró élelmi élőlényeknek a *termőföld létrehozásában* is. A *Nitromonas* nevű bacillusok az évezredes sziklákat megtámadják, rongálják, mint azt a Faulhorn nevű hegy csúcán észlelték. Az elrongált részeket a hegyekről alázuhogó víz lemossa, lent a völgyekben lerakja, kítőti a mélyedéseket, eloszlatja az egyenetlenségeket. Az égbe nyúló büszke hegycsúcsok így formán mind kisebbednek, a víz, hő és apró lények összműködése folytán elpusztulnak. Őket mondhatjuk a föld első megmunkálóinak, minden termőföldben megvannak, annak alkotó részeit rongálják. Ezen munkájuk által meglazítják a talajt, hogy az könnyebben magába szívassa a levegőt és a szénsavat hozó vizet. A talaj ennek következtében jobban elmálik, s előmozdítódik a televény keletkezése. Ez elég jelentékeny szolgálat, mert a minél már említett egy gramm földben átlag 750–900 ezer bakterium él.

Az elmondottakból láthatjuk, hogy mennyi érdekes és fontos tény kiderítésére vezethet minket a szabad szemmel nem látható élelmi élőlények működéseinek beható tanulmányozása, s mily életbe vágó kérdések megfejtésére vezethet azok anyagá-

lom, annál több ozont nyelnek el (apsorbeálnak). A fehér borok átlag fél annyi ozont vesznek föl, mint a piros borok. Az édes borok változatlanok maradnak. Beteg borokat az ozonálás határozottan megjavít.

IRODALMI SZEMLE.

Hazai lapokból.

A „*Gazdasági Lapok*”-ban (augusztus hó 6.) *Brauner Gy.* »*A takarmány befolyásn a tejről és vajra*« cz alatt következőket írja:

A tejelés főtenyezője első sorban az állat természetes képessége és másodsorban az állat takarmányozása. Ha csak egy és ugyanazon fajhoz tartozó teheneket figyelünk is meg, ama tapasztalatra jutunk, hogy azok teje a zsirtartalmat illetőleg lényeges különbségeket tüntet fel, tehát a fajon belül is érvényre jut az állatok egyénisége. Ismeretes tény, hogy a különféle takarmányok az állati testben nem egyformán hatnak. Vannak olyanok, melyek a tejelőképességet mennyiségileg, mások melyek minőségileg mozdítják elő. Általánosságban mondhatjuk, a milyen a takarmány, olyan a tej és annak termékei.

Fejős tehenekkel soha sem szabad beiszapolni, eső által kilugozott, dohos vagy penészes, valamint megfagyott (répa-), esetleg már rothadásba átmenő takarmányféléket etetni.

A réti széna a legtermészetesebb és legjobb takarmány, feltéve, hogy a kaszáltatás kellő időben volt végezve, az eső át nem áztatta és jól lett betakarítva. A szénában tartalmazott aroma a tejbe és vajba is átmege. Tejképződésre igen kedvezően hat a luczerna és lóherszéna, mint tejelő takarmányok ezek állanak legelső helyen. A jó szalastakarmányt nélkülözni nem lehet s feltéve, hogy a tehének kellő póttakarmányozásban is részesültek, legalább 10 klgr-ot kell számitanunk 1000 klgrm. élősulyra napi adagnak.

Savanyított takarmányféléket csak kisebb adagokban etessünk teheneinkkel. Ily takarmányfélék etetésénél gyakran szellőztessük az istállót, hogy a levegő állandóan tiszta legyen; a falakat, jászolokat és az edényeket többször meszeljük be mésztejjel. Szalma- és polyvafélék, tág táparányu takarmányfélék ezért sohase szolgáljanak főtakarmány gyanánt. A tejképződésre legjobban hat az árpaszalma, ha egészséges és az üszög nem lepte meg. A zabszalma szintén jó melléktakarmány, de nagyobb mennyiségben etetve, kemény, faggyus vajat eredményez, mellette oly takarmányféléket kell

nak, szerkezetének, s a velük járó hatásoknak pontos és cél tudatos ismerete. Az emberi elmének előreláthatólag még óriási szellemmunkát kell feláldoznia, míg e láthatatlan lényeknek tulajdonságai kifizérkezési és pontosan megismeri, s a kártékonyokkal szemben oly eljárásokat s eszközöket létesít, melyek biztos hatásuknál fogva, megtermik az emberiség számára a jótékonyosság gyümölcsét.

Szolga Ferencz.

Hasznos tudnivalók.

— **Homok víz helyett.** Az Egyesült-Államok Indiana államában Indianapolis városában az új telefontársaság bürőépületét tűz ellen homokkal szándékoznak megvédeni víz helyett, mert a homok az elektrikus készülékeket nem rongálja úgy meg, mint a víz vagy más vegyi szerek. A homokot egy nagy medencében tartják s tűz esetén az épület egészére vagy egyes részeire oly mennyiségben szórják automatikusan a homokot, hogy a tűznek el kellene aludni. (Prakt. Wegw.)

— **A maró folyadékot** tartalmazó palackokat legcélszerűbben lágy viasszal lehet bedugni. A parafadugók hamar megévednek s szétporlanak.

— **Ecetben eltett gyümölcsöt**, ugorkát, paszulyt is biztosan meg lehet tartani, ha időnként kevés spirítuszt töltünk az ecetbe.

etetnünk, melyek a vaj puhaságát elősegítik. A hüvelyes vetemények szalmája határozottan rossz befolyású a tejmirigyek tevékenységére.

A gyök és gumós növények közül legajánlatosabb a takarmányrépa. Egy tehenre naponként legfeljebb 20 kilogrammot számitunk, nagyobb adagolás gyöngíti az állatok szervezetét. A nyers burgonya szintén kedvezően hat a tejelésre, de etetésénél nagy óvatossággal járjunk el. A rothadt, esetleg csírás burgonya a legnagyobb mértékben egészségtelen, de az egészséges burgonyából se adjunk egy állatnak többet 8–10 klgr-nál egy napra, nagyobb adagolásnál a tej és a vaj kellemetlen mellékzajt kap s törmelékes, fehér, turó színű lesz.

A gabonafélék közül a zab hat legkedvezőbben ugy a tejmenyiségre, mint annak zsirtartalmára. Árpadara etetése apasztja a tej zsirtartalmát, a czukortartalmat ellenben emeli. Tengeridara nem szaporítja a tejmenyiséget és nagyobb adagoltatás esetén puha vajat szolgáltat.

Bükkönydarára nézve igen eltérők a nézetek. Némelyek azt ajánlják, hogy bükkönydarát ne etessünk fejős állatainkkal, mások darabonkénti $\frac{1}{2}$ – $\frac{3}{4}$ kilós napi adagot megengedhetőnek tartanak. A Péterhofban végzett takarmányozási kísérletek azt eredményezték, hogy drb.-kénti 2 klgr. napi adagolás jótékonyan hat, veszedelmes ezzel szemben a rostaalj, mert ez a benne előforduló gyommagvak, penészgombák és üszög-spórák miatt sok kárt okozhat.

A korpafélék közül legértékesebb a buzákörpa, melyből azonban 3 klgr-nál nagyobb napi adag puha vajat eredményez.

Az olajgyártás hulladékai és a malátacsira kedvezők a tejképződésre, míg a sörfőzés hulladéka, a moslék, a tartalmazott különféle bakteriumok miatt csak nagy elővigyázat mellett etethető. A moslék használata inkább csak ott indokolt, hol a tejet nem használják fel, hanem friss állapotban értékesítik, a menyenyiben az ily takarmánnyal tartott állatok teje könnyen megsavanyodik, a vaj nem tartós és kesernyés ízűvé válik. A melasszét legutolsó időben mint kiváló tejelő takarmányt magasztalják és ajánlják. Rendesen $\frac{1}{8}$ rész melasszéből, $\frac{3}{8}$ buzákörpából és $\frac{1}{8}$ palmalisztből áll. A vaj minőségére nem gyakorolt befolyást.

A takarmányféléknek a tejelőképességre való kedvező, avagy kedvezőtlen hatását tekintve, az eddig elmondottakat összegezve, három csoportot alkothatunk:

A *tejképződésre kitűnően hatnak* minden tekintetben: A malátacsira, lenmagpogácsa, luczerna, vöröshere, jó réti széna és sarju, zuzott zab, burgonya, takarmányrépa. *Jó hatásuak:* a repczepogácsa, szárított és friss sör-törköly, tengeri dara, rozskörpa, zabosbükköny, burgonya. Határozottan rosszak: babdara, a hüvelyes vetemények szalmája, a savanyu réti széna és sarju, nemkülönben minden kifogásolható minőségű takarmány.

T. M.

Külföldi lapokból.

Az istálló-trágya konzerválására az istállóban legjobb szer a phosphorsav, melyet superphosphat vagy superphosphat-gyepsz-alakjában használnak e célra. Hoppenstedt kísérletei szerint a következőleg kell eljárni. 16–18% oldható phosphorsavat tartalmazó superphosphathból 1 tehenre legjobb $\frac{1}{2}$ kgrot, 1 lóra $\frac{1}{4}$ kgrot, 1 disznóra legalább 100 grot kell számitni. Hogy gazdaságos dolog-e ezen pótlékokból nagyobb mennyiséget használni, kérdés. Azonban a szántóföldnek phosphorsavval való direkt trágyázását ilyen trágyakonzerválás mellett minden esetre lehet és kell is megfelelően korlátozni. A gypsnek gyöngye a hatása és sokkal többet kell venni belőle, azért a hol lehet, használatát e célra kerülni tanácsos. Míg a trágya konzerválás nélkül 3 hónapi állás alatt veszített 46.5% nitrogént,

gyppszel 44,8% nitrogént, phosphorsav használat mellett a nitrogén vesztese alig 20% volt. A mezőn készített trágyadombokat ajánlatos kainittal beszórni s földdel befedni. De a kainitos trágya nem használható kapás növények alá, hanem szalmás gabona és takarmány alá. (D. Deutsche Landw. 99. No. 14.)

A tuberculózis. A legutóbbi nemzetközi tuberculózis-conferencián Berlinben Virchow mondotta, hogy a tej kérdése nagyon fontos, mert egyetlen tehen elpusztíthat egy egész falkát. De azt hiszi, hogy a mint a Trichina elleni harc győzelemre vezetett, úgy sikerrel fog járni a tuberculózis elleni küzdelem is. Igen ám, mondja az Agricult. Gazette orvosi referense, de a Trichina ellen semmitéle harcot sem folytattunk, legfőleg az amerikai, Trichinára gyanus disznóhús behozatalát tiltották el, no meg az angolok követték azt a jó tanácsot, hogy disznóhúst csak tökéletesen átfőve illetve átsülve kell élvezni. Virchow szerint szükséges a törvényhozás intervenciója s egyetlen radikális kúra az inficiált állatok levágása. Valószínűleg csak a teheneket érti. Igen de az összes leelő állatok ki vannak téve a bacillusok felvételének s legnagyobb részök úgy viselkedik a tuberculózis-bacillusokkal szemben, mint az ember. Egyik tehen az istállóban lehellelte útján is inficiálja a másikat. Azonban Virchow az állatok életének azon szakát, melyben a tüdővésznek ki vannak téve, szűkebbre körvonalazta, mint általánosan el van fogadva. Szerinte pl. az a betegsége a tinóknak, amit tenyésztők tuberculózisnak tartanak, nem azonos a tehének tüdővész betegsévével. Pedig nem is oly régen volt alkalmunk Angliában észlelni, hogy egy olyan félszerben, melyben tüdővésztes teheneket öltek le, az ott tartózkodó majorság a leölt állatoktól inficiált levegő belélegzése által mind elkapták a tuberculózist. Teljesen körül vagyunk véve jó indulatu és rossz indulatu bacillusok számnélküli seregével s folyton beleheljük megesszük őket, úgyszintén az állatok is. Erdemes-e az életet úgy élni, hogy folyton kerülni próbáljuk — mert ki úgy sem kerülhetjük — a rossz indulatu bacillusokat s érintkezésben maradjunk mégis a jó indulatuakkal, mert viszont ezek nélkül nem élhetünk? Az én tanácsom és harcrom a tuberculózis ellen: gondoskodni *tiszta levegőről, jó táplálékról s lehetőleg sok időt tölteni a szabadban.* Mert csak ezen három feltétel szigorú megtartása mellett remélhetjük a betegség csökkenését sőt eltűnését. (S. Agricult. Gazette 99. No. 1331.)

Észak-Amerikában prof. Slinguland szerint évente 2 ezer tonna párisi zöldet használnak el rovarirtásra, körülbelül egy millió dollár értékben. Nem csoda tehát, hogy olcsóbb rovarirtó szer után kereskednek. Slinguland kettőt ajánl, melyek olcsóbbak s épen olyan erős hatásúak: a zöld arzenit és a mész-arzenit. A zöld-arzenit = réz-arzenit, míg a párisi-zöld kettős sója a rézacetatnak s arzenitnek. Ennél is olcsóbb a mész-arzenit. (Agric. Gazette 99. No. 1311.)

A gyümölcsök vegyi összetétele. Az eper és málna 88% vizet, az őszibarack és cseresznye 80%-ot, a szőlő 78%-ot, a szilva 81%-ot, a körte 84%-ot, az alma 83—85% vizet tartalmaz. Az albuminoid (fehérje-félék) tartalom ezen gyümölcsökben a következő: alma, körte és málna 0,4%, szilva és eper 0,5%, szőlő 0,6%, barack és cseresznye 0,7%.

A gyümölcsök lehető tökéletes elégetése után visszamaradó *ásványi alkotórészek* mennyisége a következő: az eperben 0,8%, cseresznye és barackban 0,7%, szilvában 0,6%, málna és szőlőben 0,5%, körtében 3%, almában 0,4%.

Keményítő nagyon kevés van az érett gyümölcsben, de annál több a cukor. A szőlőben van 14%, a cseresznyében 10%, a körtében 8%, az almában 7%, az eperben 6%, a barackban, szilvában és málnában mintegy 4%. A vad gyümölcsökben nagyon kevés a

cukor, míg a kultiváltakban aránylag sok, de változó mértékben.

Van ezen kívül a gyümölcsökben többkevesebb pectose és pectin. A pectose kölcsönzi az éretlen gyümölcsnek a keménységet. Az érett gyümölcsben kevés van. Az eperben van 0,5%, a szőlőben és cseresznyében 2%, a körtében 4%, a málnában 0,7%, az almában 6%, az őszibarackban 7%.

Az eperben van 67% oldható alkotórészek és 33% oldhatatlan, a málnában van 46% illetve 54%, a szilvában 72% illetve 28%, a körtében 75% illetve 27%, a barackban 66% illetve 34%, a szőlőben 81% illetve 19%, az almában 88% oldható és 12% oldhatatlan alkotórész van. Az oldható anyagok főleg cukorból, pectinből és savakból állanak kevés albuminoiddal. Az oldhatatlan részek főleg celluloseből állanak, tehát fanemű anyagból. (Agricult. Gazette. 99. No. 1331.)

KORMÁNYINTÉZKEDÉSEK.

— **A csemegeszőlő eladása.** A földművelésügyi miniszter köriratot intézett a gazdasági, szőlészeti és pincze-egyesületekhez s ez egyesületek útján fölszólítja az ország szőlőbirtokosait, hogy csemegeszőlő termésüknek eladásra szánt mennyiségét — a fajta és ár megjelölésével — augusztus 10-ig jelentse be. A földművelésügyi miniszter ez intézkedésének célja az, hogy a rendelkezésre álló csemegeszőlő készletek kimutatását itthon és a külföldön közöltegye, az érdeklődők figyelmét a forrásokra, a honnan csemegeszőlő beszerezhető, fölhívja s ezen az úton a csemegeszőlő értékesítését előmozdítsa. A szükséges bejelentési lap az „E. G. E.” titkári hivatalától levelezőlapon irt egyszerű megkereséssel megszerezhető.

— **Az állatorvosi akadémia.** Az állatorvosi akadémia tudvalevőleg főiskolának szervezték át s a kormány kimondotta, hogy ezután csak érettségi bizonyítvánnyal lehet a tanulókat fölvenni. Átmeneti intézkedésként a kormány megengedte, hogy az idén még a gymnasiumi vagy reáliskola VI., jövőre a VII. osztályának a bizonyítványával is fölvegyék a tanulókat. Az 1899—1900. iskolaévben azokat is fölveszik, a kik a polgári iskola hat osztályát jeles eredménnyel végezték. Az idén és a jövő évben a kereskedelmi érettségivel jelentkezőket is fölveszik az állatorvosi főiskola rendes tanulójának.

— **A kopár területek szabályozása.** A földművelésügyi ministeriumban véglegesen befejezést nyertek azok az intézkedések, melyek a községi s más hasonló kötött forgalmu erdők és kopár területek állami kezeléséről és a közbirtokossági és volt urbéres erdők vagyonekzésének szabályozásáról szóló 1898. évi XIX. t. c. végrehajtását szabályozzák. Ezek a végrehajtási rendeletek, melyek a törvény életbeléptetése előtt mind kihirdették, a földművelésügyi minister rendeletéből két vastos füzetbe összefoglalva, külön is megjelentek s most az összes községeknek, volt urbéreseknek, egyházaknak, közbirtokosságoknak stb. megküldetnek, a melyeknek erdejére a törvény hatálya kiterjed.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Az „Erdélyi Gazdasági Egylet” a párisi vilákiállításán.** Az „E. G. E.” a jövő évi párisi vilákiállításán gyűjteményes kiállításban fogja bemutatni az erdélyi rész következő mezőgazdasági terményeit: *Búza, rozs, árpa, zab, tengeti, bab, borsó, lencse, lóhere, luczerna és ballaczim* mag. E főbb gabona hüvelyes és takarmány-magvak csinos üvegekben, vidékenként osztályozva és a termelő megnevezé-

sével fognak kiállíttatni. Az egylet az esetleges külföldi megrendeléseket (vetőmagnak) közvetíteni fogja. Értesüléseink szerint meglehetősen érdeklődést várhatunk ez irányban.

Addig is, míg az egylet erre külön felhívást bocsátana ki, felhívjuk gazdáink figyelmét e kezdeményezésre s ajánljuk, hogy akinek a fenti termények valamelyikéből az idén jó minőségű termése volt, azt az egyletnél jelentse be s abból oda egy 8 literes zacskóban mintát küldjön be. A postai szállítás költségét az egylet viseli.

A kiállítók — a kiállítás szabályzata szerint — mindnyájan kapnak oklevelet.

— **Gazdatisztek kirándulása.** Az erdélyrészi gazdatisztek szegedi kiállítási és mezőhegyesi tanulmány-kirándulására eddig már tizennyolczan jelentkeztek. Figyelmeztetjük a résztvenni akarókat, hogy jelentkezéseiket még e hó 16-ikáig küldjék be, mert az utazási és más kedvezmények csak 36 személyre kértettek és adattak meg.

A kirándulás szeptember 2-án reggeltől 6-án estig fog tartatni.

A Nm. földművelésügyi miniszter úr az út költségeinek részbeni fedezésére nagyobb összegű segélyt helyezett kilátásba.

— **„A műtrágya-kartellről”** czimen Sebestyén Ártur úrtól, lapunk munkatársától, lapunk zárta után hosszabb cikket kaptunk, melyet jövő számunkban fogunk közölni.

— **A délvidéki gabonauzóra.** A fehértemplomi törvényszék a napokban hozott ítéletet a gabonauzorrával vádolt Nádas Adolf kereskedő monstrepörében. A panaszosok és tanuk száma oly nagy volt, hogy a törvényszék tanácsa Bavanistye faluban tartotta a tárgyalást, a melynek csaknem összes lakói eladták termésüket a vádoltoknak. Nádas a Weisz Zsigmond és társa budapesti cég képviselője volt Minthogy a törvényszék beigazoltnak találta a vádat, Nádas két hónapi börtönre és 2200 forint pénzbüntetésre ítélte. Ezen kívül kimondta, hogy a bavanistyei parasztok csak a valóban megkapott kölcsönösszegeket s ezek öt százalékos kamatát tartoznak megfizetni, de nem azt az összeget, a melynek erejéig kényszerhelyzetükben kötelezettséget vállaltak. A tárgyaláson Répaszky Ferenc ügyész konkrét tényekkel bizonyította, hogy Nádas rendszeresen kifosztotta a bavanistyei parasztoztok.

Nagy-Küküllővármegye a szegedi országos mezőgazdasági kiállításán. Nagy-Küküllőmegye közigazdasági bizottsága július hó 17-én Somogyi István alispán elnöklete alatt ülést tartott, melynek egyedüli tárgyát az képezte, hogy miként képviseltesse a vármegye igen szép lendületnek indult szarvasmarhatenyésztését az első szegedi országos mezőgazdasági kiállításán. Szász István állattenyésztési felügyelő indítványára elhatározott, hogy a kiállításra küldendő tenyészállatok szállítási és takarmányozási költségeinek részbeni fedezésére a megye közigazdasági alapjából 490 forintot adományoz. A kiállításra küldendő állatok kiszemelésére Somogyi Albert, Szász István és Ábrahám Lajosból álló bizottság küldetett ki, mely működését a napokban lejezte be. Ki lesz állítva a megye részéről 25 darab tenyészállat, melyek közül 22 drb. magántulajdon, 3 drb. pedig községi tenyészbika Hojasfalva, Réten és Lesses községek tulajdona. Fajta szerint 15 darab magyar-erdélyi és 10 darab pinzgau-i lesz kiállítva.

— **Szarvasmarha-díjazás Teregován.** Krassó-Szörény vármegye gazdasági egyesülete múlt hó 26-án Teregován szarvasmarha-díjazást tartott, a mely sikerültnek mondható,

a mennyiben, daczára annak, hogy egyfelől ez idő szerint a szarvasmarha nagy része a havasi legelőn van, másfelől, hogy a legszebb állattenyésztéssel bíró Weidenthal és Wolfsberg községekből a közlekedési viszonyok nehézsége mellett csak ketten vettek részt, mégis szép számmal lettek elővezetve tehének és üszök, részben tiszta pinzgau, részben berni keresztezésű fajták. A díjazáson részt vett Pogány Károly főispán, Blaskovits Ferencz országgyűlési képviselő és Halász Gyula temesvári állattenyésztési felügyelő.

— **A szőlő új ellensége.** Debreczeni levelezőnk írja, hogy a lisztharmat vagy penész-harmat nevű gombabetegség a debreczeni szőlőskertekben és nemrég alakult nagykiterjedésű homoki szőlőtelepeken is aggasztó hevességgel lépett föl. A gazdák tájékoztatlanok és tehetetlenül állanak a még eddig kevés figyelemre méltatott bajjal szemben, mert nem ismerik a védekezés módját. Sem a földművelésügyi miniszter, sem a kerületi szőlőszeti felügyelő nem nyilatkozott még, hogy mitévők legyenek. Pedig a szőlők eddig igen szép terméssel kecsegtettek.

— **Dohány-baktérium.** Charles Nuttal, a tudós angol bakteriológus fölfedezte, hogy a Havanna-szivarok és az egyiptomi dohányok illata nem mint eddig hitték, az éghajlat eredménye, hanem a Kuba-szigetén és az Egyiptomban termő dohányleveleken élősködő mikrobáké. Most már azután igen egyszerű imitálni a Havanna-szivarokat. Csak tessék importálni a baktériumokat.

— **A must vizezése tilos.** Noha a szőlősgazdák közt legfeljebb csak egyes helyeken, elvéve fordul elő a must vagy bor vizezése, mindamelllett a földművelésügyi miniszter különös súlyt helyez arra, hogy a törvényt kivétel nélkül mindenki szigorúan megtartsa, miért is a törvényhatóságokhoz oly értelmű körrendeletet intézett, hogy a bor és a must vizezése föltétlenül tilos, a miről esetleg az illető községekben leendő kidobolás útján az érdekelteket még a szüret előtt kellőleg figyelmeztessék.

KÖZGAZDASÁG, ÜZLET, FORGALOM.

— **Monarchiánk juhkivitele** Franciaországba évek óta rohamosan csökkenik. Most közzétett hivatalos adatokból kitűnik, hogy míg 1896-ban 153 227 darab juh ment monarchiánkból Párizsba, addig 1887-ben csak 71 414. Ez a felére megcsappant kivitel 1898-ban még nagyobb fogyatkozást szenvedett. Ebben az évben ugyanis csak 14 358 juh ment a monarchiából Franciaországba, míg az idén valószínűleg még annyit sem exportálunk. A leölt juhok kivitele 1896-ban 437 298 kgot tett ki. 1897-ben és 1898-ban azonban egyetlen egy kilogramm sem ment Franciaországba, hasonlóképpen a jelen év eddig elmúlt hónapjaihoz.

— **Tej kivitel.** Megirtuk annak idején, hogy Nagy-Szebenben a magyar kormány kezdése folytán egy nagy társulat alakult oly czélból, hogy Szeben- és a szomszédos megyékből naponta legalább tizenötezer liter tejet exportáljon Konstantinápolyba a magyar és a török kormány garanciája mellett. A kivitelre szánt tejet előbb Kassze Frigyes svéd mérnök által föltalált gépek segítségével jéggé kell hűsíteni. A nagyszombati végrehajtóbizottság e napokban próbamegrendelést tett a nevezett svéd mérnöknek, a tejküldemény tegnapelőtt érkezett Szebenbe, de vele együtt eljött maga Kassze Frigyes is, a föltaláló mérnök, hogy a szükséges utbaigazításokat személyesen megadja. A megrendelt tejet Malmőben (Svédország) június 25-én fejték és Kassze-féle gépekkel jéggé hűtötték, 26-án egy hengeralakú, körülbelül 230 liternyi térfogatú bádoggal rezervoárba tették, ezt egy izoláló gyapjuburkolatba göngyölítették és így Kopenhágán, Stettinen és Oderbergán keresztül Nagy-Szebenbe szállították. Itt a végrehajtó-bizottság

a tömörre jegezedett tejet meleg vízben fölengedte, megkóstolta és egyhangulag kifogástalannak nyilvánította Kassze mérnök azután tanulságos előadást tartott a csomagolás és konzerválás módjáról, a központi tejcsarnok fölszereléséről, vaj-gyártásáról és egyéb szükséges tudnivalókról. Ugyanezt a kísérletet egyébiránt már tavaly megtették a budapesti tejcsarnokban s a küldemény akkor is kifogástalan jó volt.

— **Az árpa- és komlótermés 1899-ben.** A sok esőzés, mely közvetlenül aratás előtt érte az árpát, a minőség hátrányára volt, a mennyiben az ország nagy részében alig van tiszta szép fehér, sörfőzésre alkalmas árpánk. Egyes helyek ismét a kivételek közé tartoznak s ezek szerencsések is, mert az árpát különösen a külföld kereskedőinél jó áron értékesíthetik Magyarországból, ha jó a termés, azaz ha sörfőzésre alkalmas jó minőségű árpa terem. Akkor rendszerint 4-5-5 millió métermázsát szállítanak külföldiek, főképp németországbeli sörgyárosok és osztrák sörgyárosok. Kisebbségben vásárolnak piacainkon az angolok, belgák és a svájciak is. Az idén, tekintve azt, hogy a termés közepes volt, szintén számíthatunk élénk forgalomra s valószínű, hogy exportunk meg fogja haladni a három millió métermázsát. A komlótermés-kilátások általában közepes eredményt ígérnek s főképp az erdélyrészi komlóból várható jó minőség. A segosvári komlóvásár elé a legnagyobb érdeklődéssel néznek.

— **Országos sörárpavásár Miskolczon.** A borsodmegyei gazdasági egyesület augusztus hó 28-án Miskolczon országos sörárpavásárt rendez. A vásáron részt venni akaró eladó a borsodvármegyei gazdasági egyesület titkári hivatalába eladó sörárpájából faj- és minőségként 5 kg. mintát tartozik legkésőbb augusztus hó 24-ig beküldeni. A vásár teljesen szabad. Árúját tetszése szerint ki-ki maga, vagy bármely megbízottja által eladhatja, mint hivatalos közvetítő azonban a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete szerepel. A vásár iránt érdeklődőknek részletes tájékoztatást nyújt és bejelentő ivateket küld a borsodvármegyei gazdasági egyesület.

— **Az új ötkoronás ezüstpénz.** Az új koronaértékű bankjegyekkel egyidejűleg ötkoronás ezüstpénzeket is hoznak forgalomba. Ebből az új pénzből 64 millió koronát vernek, mely összegből 19 2 millió korona jut Magyarországra. Az ötkoronások 900-as finom ezüstpénzből készülnek, valamivel nagyobbak lesznek, mint az egyforintosok, de viszont kisebbek, mint az ötfrancos francia pénz. Egy kilogramm tiszta ezüst-ércből 41 2/3 ötkoronást csinálnak, azaz egy-egy ötkoronásban 24 gramm ezüst lesz. Az ötkoronásokat az állampénztárak korlátlan mennyiségben fogadják el, a magánforgalomban azonban senki sem lesz köteles belőle ötven darabnál többet elfogadni.

— **Állattenyésztési kongresszus Párisban.** A párisi világkiállítás alkalmából a megtartandó számos kongresszus között az állattenyésztés érdekeit képviselő egy kongresszus is lesz. A kongresszus 1900. július 14-től július 23-ig fog tartatni és tárgya lesz az állattenyésztés és állattáplálás okszerű módja.

1899. aug. 10.

Időjárás. A légnyomás minimuma Magyarország fölül délkeletre elvonult; nyomában északnyugat felől erősen emelkedett a légnyomás, melynek maximuma Nagy-Britannia fölött van.

Az idő a kontinens zömén borus és helyenkint még esős; a hőmérséklet ugyanitt tetemesen lesüllyedt.

Hazánkban az eső országos volt; az esőt számos helyen zivatar kísérte; északkeleten ma reggel is esik. A hőmérséklet általánosan és igen jelentékenyen süllyedt. Élesden tegnap délután heves zivatar volt rendkívüli záporral és szélviharral.

Élénk északi szelekkel egyelőre még hűvös idő várható az ország keleti vidékein esővel.

Hőmérséklet. Budapest 14,6, Ó-Gyalla 12,6, Szeged 11,9, Kolozsvár 12,8, Zágráb 14,2, Berlin 16,2, Bécs 13,4, Páris 15,6, Róma 22,2, Szent-Pétervár 13,2, Konstantinápoly 20,0.

Budapesti gabonatözsde.

I. Készárúüzlet.

	1899. augusztus 10.
Buza 76 kilós	frt 8 30—8 95
rozs új elsőrendű	" 6 55—7 —
" " másodrendű	" 6 45—6 60
árpa " takarmány	" 5 90—6 30
" " égetni való	" 5 70—5 90
" " sörfőzésre való	" 0 — 0 —
zab "	" 5 80—6 —
tengeri ó-bánsági	" 4 60—4 85
" másnemű	" 5 — 5 25
repece új káposzta	" 11 50—2 —
Köles új	" 4 15—4 45

II. Határidő-üzlet.

1899. aug. 10.

Kötések. Az üzlet folyamán a következő kötések történtek:

4 órai zárlatkor:	
Buza októberre	8 50, 8 51, 8 54, 8 50, 8 48, 8 53, 8 54.
1900 ápr.-ra	8 80, 8 85, 8 84.
Rozs októberre	6 73, 6 75, 6 76, 6 74.
Zab októberre	5 36, 5 33.
Tengeri aug.-ra	4 62, 4 63.
" szept.-re	4 72, 4 73.
" 1900. májusra	4 78, 4 79, 4 75.
Repece augusztusra	12 — 12 20

Budapesti értéktözsde.

1899. aug. 10-én.

4 órai zárlatkor maradt:	
Osztrák hitelrészvény	391.10
Magyar hitelrészvény	392.50
Leszámitoló bank	253.75

Kolozsvári piac.

1899. augusztus 10.

A csütörtöki (augusztus 10-iki) **hottivásáron** a következő árakat jegyeztük föl.

Buza (métermázsánként)	frt 8 50—8 80
Rozs "	frt 5 50—0 —
Zab "	frt 4 80—5 —
Árpa "	frt 4 50—5 —
Tengeri "	frt 4 50—5 —
Marhahús I. oszt.	52 kr.
" II.	48 kr.
Csirke nagyság szerint	40—60—80 kr.
tojás 5 drb.	10 kr.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

— **Előfizetőinkhez.** Lapunk kiadóhivatala e hó elsején küldte szét a hátralékos előfizetőknek — *teljesen postadíjmentes* — *postai megbízásait*. Tisztelettel kérjük azokat, akik a megbízást ki nem váltották, hogy előfizetéseik megújítása iránt intézkedni sziveskedjenek, amennyiben pedig a lap további küldését nem kívánják, jelen számunkat visszaküldeni sziveskedjenek. *A kiadóhivatal.*

LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG: Az irodalmi szakosztály elnöke: Br. BÁNFFY ERNŐ, alelnök: SZABÓ SÁMUEL, tagok: Br. FEILITZSCH ARTHUR, Dr. GIDÓFALVY ISTVÁN, GYÁRFÁS BENEDEK, KUSZKÓ ISTVÁN, LÉSZAI FERENCZ, Báró MANNBERG SÁNDOR, TUBA LAJOS, TURCSÁNYI GYULA

Felelős szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

Társzerkesztő:

JAKAB LÁSZLÓ.

A kiadóhivatal vezetője:

MARSELEK FERENCZ.

AZ ERDELYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA.

HIRDETÉSEK.

MALOM-
BERENDEZÉSEKET,
valamint
egyed malomgépeket, vizeskerekeket, turbinákat,
közlőműveket stb. gyárt és szállít.

WÖRNER J. ÉS TÁRSA
malomépitészeti gépgyára és vasöntődéje
(102.)
Budapesten,
Külső Váci-út 54. szám.

Alapított 1869 ben. — Cs. és kir. udv. szállítók.
RAKTÁRAK:
KOLOZSVÁRT,
Unió-utca 5.
MAROS VÁSÁRHELYT,
Szentgyörgy-utca 2.

Mestitz Mihály és fiai
Első maros-vásárhelyi butor- és építészeti asztalos munkák gyára
gőzerőre berendezve, kárpitos és díszítő műhelyek.

A m. kir. államvasutak kolozsvári, aradi, debreczeni, szegedi, zágrábi, miskolci és budapesti üzletvezetőségeinek szállítói.

Nagy raktár saját készítményű fa- és kárpitos butorokból, függöny és szőnyegekben.

Olcsó árak, szolid munka, pontos kiszolgálás.

Kitűnő minőségű száraz amerikai parkettek jutányos áron.
(138.)

Nagy képes Világtörténet

Megjelenik tizenkét kötetben
famentes, tehát soha meg nem sárguló papíron.
Egy-egy kötet ára rendkívüli diszes félbőr-kötésben, bőrháttal és vászontáblával
8 frt.
minden négy hóban egy-egy kötet jelenik meg.

Megjelenik füzetes kiadásban is
240 füzetben.
Több füzet semmikép sem lesz.
Hetenkint egy füzet fog közreboacsáttatni.
Egy-egy füzet ára
30 kr.
A füzetes kiadásban díszes bekötési táblák szállítatnak.

A Nagy Képes Világtörténet megszerzhető
a) Füzetes kiadásban hetenkint 30 kros füzetekben minden rendes hazai könyvtárban.
b) Kötetes kiadásban 12 kötetben, 8 frtjával
a) kötetenkint utánvételt bérmentve,
b) havi 1 frt 50 kros részletfizetésre.

A rendelések a helyi könyvkereskedéshez vagy alóli kiadókhöz intézendők.

Tájékoztató képes prospektust
vagy
mutatványfüzetet
ingyen és bérmentve
küld a mű kiadóhivatala
BUDAPEST, VIII., Üllői-út 18. szám.

Képes diszmű a művelt közönség számára.
ÁLDÁSSY ANTAL, BOROVSZKY SAMU, FOGARASSY ALBERT, GERÉB JÓZSEF, GOLDZIER IGNÁCZ, GYOMLAY GYULA, MIKA SÁNDOR közreműködésével szerkeszti
(156.)
MARCZALI HENRIK
Mintegy 2500 szövegképpel, 500 műmelléklettel, 60 színes műlappal, 50 történeti térképpel, 8500 szövegoldallal.

A Nagy Képes Világtörténet célja.
Jelen munkával az első nagy világtörténeti mű jelenik meg magyar nyelven. Tervében, céljában, eszközeiben, alakjában és terjedelmében egyaránt nagy és jelentős ez a vállalkozás. A magyar tudomány nyújtja a magyar közönségnek az élet könyvét, a világtörténetet. Nemzeti művelődésünkre nézve fontos mozzanat ez. Egy régi hiány pótlása, egy régi szükség kielégítése, egy régi kötelesség teljesítése.

A Nagy Képes Világtörténet illusztrációi.
A Nagy Képes Világtörténet összes illusztrációi kizárólag egykoru vagy korhű ábrázolások lesznek. Képes mellékletei, történeti térképei, a szöveg közé nyomott rajzokkal és írásmásokkal a Világtörténet egy olyan kicsinyített historiai muzeumot nyújtanak az előfizetőnek, a minőt a maga valójában lehetetlen beszerezni. Ezek a nagy európai muzeumokból, családi és nyilvános könyvtárakból és levéltárakból, építészeti műremekekről egybegyűjtött s a legnagyobb műszaki tökéletességgel reprodukált illusztrációk rendkívül emelik a mű becsét, az egésznek művészi értéket adnak.

Ez a tizenkét kötet a legfényesebb magyar könyvek közé tartozik. Ez a tizenkét hatalmas könyv arra való, hogy nemzetünk minden műveltjének tanítója, barátja, tanácsadója, minden uri háznak ékessége legyen. A mű kiadására egyesült két könyvkiadó intézet bizalommal ajánlja tehát nagy, magyar vállalatát a nagy magyar közönségnek.

Franklin Társulat
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.

Révai Testvérek
irodalmi intézet részvénytársaság.

Előfizető gyűjtők sziveskedjenek a kiadóhivatalhoz fordulni.

KIS KÉZI VETŐGÉP EGÉSZ
UJAN IGEN OLCSÓN ELADÓ.
CZIM A KIADÓBAN.

(XXX.)

Kinek otthon raktárhelyisége nincsen küldje:

TENGERIJÉT

a kolozsvári takarékpénztár és hitelbank

Áruraktárába

hol raktározás, biztosítás, kezelés és fekbér mindössze belekerül:
m é t e r m á z s á n k é n t

1/4 évi raktározásnál 20 krajczárba			
1/2 évi	»	30	(2)
1 évi	»	50	

Előleget is kaphat az illető és pedig: jelenleg 3 frt 50 krt minden mmázsa után, fuvar és költségek levonásával, 7% kamat mellett.

Zsákok 1 kr. heti díj mellett adatnak kölcsön.

Bővebb fölvilágosítást az Áruraktár kezelősege (Vasuti állomás mellett) készséggel nyújt.

STOLCZ WINCZE

Kolozsvár főtér 11.

Arany, Ezüst, Ékszer

javitások, átalakítások, valamint minden új munkák szakszerű előállítása pontosan eszközöltetik. (127.)

MÁJER MIHÁLY épület és műbádogos

Kolozsvárt, Belközép-u. 53.

Elvállal mindennemű épület bádogos munkát, fedél festést és javítást. Ajánlja raktárán dúsan felszerelt konyha és kertészeti berendezéseket. Elvállal mindennemű javítást a legolcsóbb árak mellett.

Pontos és szolid munka (162.)

Májér Mihály.

Köszönetnyilvánítás.

Ő fensége Salvator Lipót főherczeg udvarmesterei hivatala.

Általános Asbestáru-gyár.

Ő császári és királyi Fensége Salvator Lipót főherczeg rendkívül meg van elégedve az asbesttalpallal bélelt cipőkkel. Ő fensége hosszabb gyalog kiránduláson használta e cipőket és érezte, hogy lábai nem fáradtak úgy el, mint más közönséges cipőknél. Küldök egy pár vadász-cipőt, hogy annak a mintájára készítsenek másikat asbesttalpbéléssel, ugyanannál a cipésznél s aztán küldjék ide.

Hisszük, hogy e vadász-cipők ép oly jók lesznek és ép oly megfelelők, a mint megfelelők voltak a szaloncipők.

Zágráb, 1898. július hó 8-án.

KRAHL, huszárkapitány.

Magyarország volt miniszterelnöke, a közigazgatási bíróság elnöke, a következőket írja:

Tisztelt Doktor úr!

Az asbestbetűtű cipők kitűnőnek bizonyultak, szilárdan és puhán járok; megszűnt minden lábfájásom, úgy, hogy — azt hiszem — lábbajom semmi további orvoslást nem igényel.

Szíves tanácsát köszöni

Dánoson, 1897. évi szeptember 17-én.

tisztelő hiva

VEKERLE SÁNDOR.

Óvakodjunk a hamisításoktól,

Ovjuk lábainkat az izzadástól, melegtől

és meghűléstől.

Nincs többé lábfájás!

Sem tyúkszem, sem izzadós láb, sem bőrkeményedés,

sem lábdaganat, sem lábégés.

Rövid idei viselés után megkönnyebbül a járása annak, ki cipőjét dr. Högyes-féle, az egész világon szabadalmazott asbesttalpbéléssel látja el.

Kettősvastagságn 1 frt 20 kr., egyszerű 60 kr., homoktalp 40 kr. gyermekeknek fele.

Az asbesttalpbélés kitűnőségét legjobban bizonyítja, hogy a cs. és kir. közös hadseregnek s a m. kir. honvédségnek eddig 22 500 pár szállított.

Szétküldés csakis utánvétellel, vagy a pénz előleges beküldése mellett. Felvilágosítások, prospectusok és köszönetnyilvánítások ingyen.

Viszonteladóknek megfelelő árendedmény.

Kapható kizárólag az

ÁLTALÁNOS ASBESTÁRU-GYÁR

BETÉTI TÁRSASÁGNÁL,

Budapest, VI. Szív-utca 18. szám.

(167.)

Szarvasmarha eladás.

A fogarasi m. kir. állami ménésbirtok pinzgau tehenészetéből kisorolt:

15 darab pinzgau tehen és
1 darab pinzgau üsző,

valamint a ménésbirtok bivaly tenyészetéből:

16 drb 3-4 éves számfeletti
bivaly üsző

folyó évi augusztus hó 25-én délelőtt 10 órakor

Fogarason a ménésbirtok belső majorjában szóbeli árverés útján elfognak adatni.

Árverési feltételek és az eladásra kerülő állatok leírása venni szándékozóknak a ménésbirtok igazgatósága által díjmentesen megküldetnek.

Fogaras, 1899. augusztus hó 9-én.

(202.)

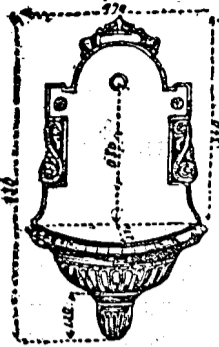
Fogarasi m. kir. állami ménésbirtok
Igazgatósága.

CSIRÁZTATÓ KÉSZÜLÉK
IGEN PRAKTIKUS, OLCSÓN
ELADÓ. CZIM A KIADÓBAN!

X.

BARANYI JÁNOS

épület műbádogos, vízvezetési és csatornázási vállalkozó
Kolozsvárt, Széchenyi-tér 5-6 sz. Telefonszám 101.
PÁRISI DISZOKLEVÉLLEL Elvállal és készít az alább fel-
sorolt munkákat jóállás mel-
lett és lehető olcsó árban.

Bádogos munkák

épületekre eresz csatornákat és egyéb díszítményeket horgony vagy bármintemű fémekből rajz vagy minta szerint, ezen kívül üzletben kapható és megrendelhető mindenemű konyhaberendezések.

Vízvezeték és csatornázás

magán gazdasági telepekre, vagy magán épületek városi vezetékek összeköttetésére, teljes magán fürdők, szivattyúk, fecskendők,

szőkókutak, stb. **csatornázások** vas, ólom vagy kőanyag csövekből, (closetek) minden kivételben, vízelők, mosdók és kiöntők szerelését. (148.)

Fürdőkádak kölcsön kaphatók!

Fedél és csatornafestést felvállal!

A fenti munkálatok évi javítását és jókarban tartását olcsón eszközli helyben mint vidéken.

Papp László

kávé-, fűszer-, bor- és csemege kereskedő
Kolozsvárt, Theologia épület.

Ajánlja a helybeli és vidéki n. é. közönségnek raktárán levő kitűnő minőségű és ízű kávéit.

ÁRJEGYZÉK.

	frt kr.
1 kgr. Sántos válogatott	1.14
1 " Jamaikai jóízű erőteljes	1.30
1 " Guatemala fin., igen ajánlható	1.48
1 " Portorico közép szemű finom	1.62
1 " Portorico legfinom. erős, nagyszemű	1.82
1 " Ceylon finom	1.70
1 " Ceylon nagyszemű. igen finom	1.92
1 " Cuba nagyszemű legfinomabb	2.02
1 " Arany jáva, zamatos	1.90
1 " Mocca arabiai	1.92
1 " Gyöngy zamatos, fin. minőség	1.80
1 " Gyöngy nagyszemű, kiváló minőség	2.10

Vidéki megrendelésnél bérmentve kilonként 6 krral drágább.

Megrendelések postán utánvétellel 5 kilós Zsákokskákban több fajta kávéból is összeállítva küldetnek.

Kitűnő minőségű kávéimmal a versenyt bármely fiúmei, triezsti és hamburgi czégekkel kiálloom. (193.)

KNUTH KÁROLY

mérnök és gyáros.

Gyár és iroda:

BUDAPEST, VII. ker., Garay-u. 10.

Elvállal: központi-, víz-, lég- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, closteték, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb., nemkülönböztetve kőszén-, olaj- és petroleum-váladékból nyert gázok értékesítését célzó készülékek létesítését, városok, indóházak, nagyobb épületek és gyárak számára.

Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek. (58.)

Legjobb minőségű kőanyag-csővek raktáron.

KASSANTAL

aranyozó-üzlete
Kolozsvárt, Belközép-utca 14. szám.

Aranyozó műhelyében készít új képereteket tükörkereteket, consolokat, szalon-asztalt, függönytartókat. Mindenféle aranyozott butorokat elvállal jutányos árban felelősség mellett.

Régi keretek aranyozását jutányos árban.

Továbbá templomi aranyozásokat, új oltár készítését rajz szerint. Régi oltárok újbóli aranyozását a legjobb csiszolt arannyal.

jutányos árban, felelősség mellett elvállal.

Oltár gyertyatartókat, feszületeket jó, tiszta és tartós arannyal, aranyozásért felelősséget vállalok.

Pontos kiszolgálás! (163.)

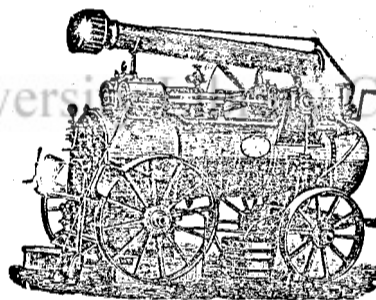
FALB

sok esős és zivataros időt jósol julius és augusztus hónapokra; ajánlatos tehát, hogy a gazdák lássák el magukat idejekorán vízhatlan takaróponyvakkal, melyek elismert legjobb minőségben a legolcsóbb gyári áron kaphatók **Fischer J.**, ponyva- és zsákgyárában, Budapest, Nagyköröna-utca 18. Alapított 1882. Minták kívánatra ingyen és bérmentve. (195.)

IFJ. KOTZÓ PÁL

Budapest, V., Lipót-körút 18. sz.

(Vigszínház mellett, a nyugati pályaudvar s Margithid közelében)

A közönségnek pártfogását kérve, ajánlja Garret R. és fiaiféle legújabb szerkezetű **compound gőzmozgonyait félstabil- és stabilalakban**, a melyek 40 százalék tüzelőanyag megtakarítással dolgoznak

Gőzmozdonyokat és gőzcsepplőket négyszer fordítható acél-dobsinikkel, tollást nem igénylő szalmarázókkal és nagy szita felülettel, minden nagyságban

Minden fajta lovas cséplőkészleteket, arató- és vetőgépeket, szecska-vágókat, repavágókat és minden más gazdasági gépeket.

— Vidéken lakó szolid ügynökök kerestetnek. —

Legolcsóbb
bevásárlási
forrás
mindennemű

vadászfegyverek, revolverek és vadászati

czikkekb. (192.)

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Régi fegyverek újakkal kicserélhetnek.

FÖLDESZ I. puskaművesnél

BUDAPEST. IV., MUZEUM-KÖRUT 3.

SZIVATTYUK

mindennemű házi és nyilvános czélokra, a mezőgazdaság-, építkezés és iparnál

A BOWER BARFF féle

szabadalmazott inoxydálási módszer szerint

= inoxydált szivattyuk =

rozsdá ellen védve.

(87.)

MÉRLEGEK

legújabb javított rendszerű **tizedes, százados** és **hídmérlegek**, fából és vasból, kereskedelmi, közlekedési, gyári, mezőgazdasági és ipari czélokra

EMBERMÉRLEGEK, MÉRLEGEK

házi használatra

Szivattyu- és gépgyártási
betéti társaság.

I. Schwarzenberg-gasse 6.

I., Wallfischgasse 14.

W. GARVENS, Wien,

Arjegyzékek ingyen és bérmentve.

Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet.

BUDAPESTEN, VIII., József-körút 8.

Alakult 1894. évben.

Elnök: TELEKI GÉZA gróf.

Alelnök: CSÁVOSSY BÉLA

Igazgatósági tagok:

ANDRÁSSY GÉZA gróf, DESSEWFFY ARISTID, PÜSPÖKY EMIL, SZÓNYI ZSIGMOND, TELEKI SÁNDOR gr.

Vezérigazgató: SZÓNYI ZSIGMOND

Az Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet a gazdaközönség általános elismerése szerint a **biztosítás** terén híven megfelel hivatásának; folyton fejleszti a reformokat, melyeket a gazdaközönség évek óta sürgetett és a károknak gyors és méltányos kiegyenlítésével a felek teljes megelégedését vívta ki magának; az

épület és átalány (pauschal) biztosításnál rendkívül mérsékelt díjaival tetemes megtakarítást tesz lehetővé, a szövetkezet pusztán csak a díjakat számítja fel a megfelelő kincstári bélyeggel; — minden más illeték kizárásával.

A takarmány és szalmáseleség

biztosítása egy intézetnél sem eszközölhető oly olcsón és oly kedvező feltételek mellett, mint a szövetkezetnél.

Gazdasági egyesületi tagok — tekintet nélkül a biztosított érték nagyságára — a tiszta díjból 5% díjengedményben részesülnek.

Kisgazdák, ha huszan egyszerre, egy csoportban, de külön-külön ajánlattal terményeiket biztosítják, 10% engedményben részesülnek.

Bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság Budapesten (József-körút 8.) és a vidéken létesített ügynökségek. (185.)

GAÁL és MOLNÁR

legnagyobb butor-raktára

KOLOZSVÁRT, Unio-utca 8-10. sz.

Saját műhelyünkben és felügyeletünk alatt szakszerűen készült

ASZTALOS és KÁRPITOS BUTORAINKAT

a legerősebb árakban, az érdeklő közönség becses figyelmébe ajánljuk.

(164.)

Gaál és Molnár.

BOSKOVICS JÓZSEF áruháza „A kakashoz” Kolozsvárt (belközép-utca és fapiacsori sarokház.)

Van szerencsém ezennel a t. vevő közönség becses tudomására hozni, hogy az 1883. év április hó elsején, tehát *tizenhat év előtt alapított* üzletemet 1899. április hó elsején áthelyeztem a *belközép-utca és fapiacsori sarkán levő saját házamba*. Az e házban ezelőtt tkts. Veisz József ur által hosszú éveken át birt. üzlethelyiséget kibővítettem és korszerűen új berendezéssel elláttam.

ÁRUCZIKKEIM A KÖVETKEZŐK:

(198.)

Fűszer: u. m. cukor, kávék, rizs és egyéb gyarmat áruk.

Liszt: hengermalmi liszt, korpá és derceze.

Italok: Bor, édesített italok, Rum és Cognac, valamint finomított és denaturált szesz.

Olajok: bel- és külföldi petroleum, olajok és firnisz.

Gazdasági-, kerti- és virágmagvak. E czikket most vezettem be és így a magvak jóságáért szavatolhatok.

Házam fapiacsori részén el van helyezve: Könyv- és gyorsajtó nyomdám, hol szakképzett vezetés alatt mindenféle nyomdai munkák a legolcsóbban és leggyorsabban díszes kivitelben készíttetnek; és a vezetésem alatt levő **magyar királyi só nagy áruda.**

Levélbeli megrendelések gyorsan és pontosan kiszolgáltatnak.

Kész szolgálja **Boskovics József**

Kolozsvárt, belközép-utca és fapiacsori sarokház.

A közeli vidéki uraságoknak, *kik szekérrel jönnek be Kolozsvárra*, ajánlom a házamban levő vendéglő igénybevételét; lovaik és szekerük számára 2 nagy istálló és fedett szin áll rendelkezésükre.

GAZDASÁGI IRODA KOLOZSVÁRT

Jókai-utca 4. — Telefon 176.

(186)

Megbízásból közvetít:

Birtokvétel és eladást.

Birtok bérletet.

Gazdasági termények értékesítését.

Gazdasági haszon állatok értékesítését.

Gazdasági gépek beszerzését és értékesítését

Gazdasági nyerstermények értékesítését.

Biztosítások eszközését.

Jelzálog kölcsön eszközését.

Gazdasági üzentervek elkészítését és elszámolások felülvizsgálatát, melyeknek gyors, pontos és méltányos kiviteléért szavatolunk.

Clichéket

árjegyzékek, könyvek, szak- és folyóiratok, katalógusok és hirdetések, valamint minden egyéb nyomtatvány illusztrálásához rajz vagy fénykép után kitűnő kivitelben és legolcsóbb áron készít és szállít:

Fischer Lipót

chemigrafikai műintézete

Budapest,

IV., Kossuth Lajos-utca 15.

az Újvilág-utcával szemben.

Vidéki megrendelések is legnagyobb pontossággal és figyelemmel teljesíttetnek.

(4.)

Magyar Jelzálog-Hitelbank

alaptőkéje teljesen befizetett 15 millió arany forint.

Képviselősege útján Kolozsvártt (Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)

4% Záloglevélkölcsönöket

nyujt földbirtokra: 50 évi törlesztéssel 5 százalékos,

nagyobb városokban fekvő házakra 40 évi törlesztéssel 5-40 százalékos évi részletfizetés mellett és magasabb leszámítolási árfolyam mellett 4 1/2%-os záloglevélkölcsönöket földbirtokra 50 évi törlesztéssel 5-40 százalékos és nagyobb városokban fekvő házakra 42 1/2 évi törlesztéssel 5-65% évi részletfizetés mellett.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megszavazandó kölcsön összegére nézve az Erdélyi Gazdasági Egylet bizalmi férfiai adnak véleményét. (1.)

A bank képviselőségénél kaphatók 4% és 4 1/2%-os záloglevelek, 3%-os nyereségmentesek.

Marcinkiewicz Ignác férfi ruha-szabó

KOLOZSVÁRT, Belközép-utca 3. szám.

Ajánlja 18 év óta fennálló s a mai kor és divat követelményeinek teljesen megfelelően berendezett

FÉRFI-SZABÓ-ÜZLETÉT.

Raktáron tart nagyon szép hazai, valamint valódi angol, francia és külföldi szövet-ujdonságokat.

Ugy helyi, mint vidéki megrendeléseket szakszerű munkával pontosan és olcsón teljesít.

(150.)